

Gerven - Blarinckhorst

Opgetekend door Gerrie van den Brink en Yvonne Zeegers

Natuurgidsencursus Amersfoort 2013-2014

Inhoud

Voorwoord / Keuze Gerven/Blarinckhorst als adoptieterrein.....	3
Geschiedenis	4
Grondboringen	10
Flora	13
Fauna	15
Proeven.....	26
Paddenstoelen	29
Mossen	36
Milieu - Gebruik - Problematiek - Beheer	42
Ter afsluiting	47
Bronnen	48

Voorwoord

Voor u ligt het eindresultaat van maanden waarnemen, onderzoeken en werken.

Mei 2013/April 2014.

Ons team bestond bij aanvang van de adoptieperiode, uit drie personen, te weten: Michel van den Bos, Yvonne Zeegers en Gerrie van den Brink.

Na een eerste ontmoeting met ons adoptieterrein leek het er alles behalve hoopvol, om daar een mooie periode van een jaar aan te wijden. Echter, niets is minder waar, het gebied is onderhevig aan veranderingen. Meer daarover leest u in het eindresultaat.

Een takenverdeling volgde.

Na overleg hebben wij een indeling gemaakt van de gebieden en kwamen zo op drie stukken. Het natte stuk, pioniersbos en het beukenbos.

Daarna zijn we ieder in onze gekozen opdrachten gaan verdiepen. Yvonne deed geschiedenis, de mossen en paddenstoelen, Michel de planten en bomen en Gerrie de beestjes en beesten.

Met tussenposen was er groepsoverleg.

Helaas heeft Michel, door drukke werkzaamheden, gemeend af te moeten haken. Dat resulteerde in een nieuwe takenverdeling. Besloten werd dat Gerrie het gebied van Michel over zou nemen.

Wij hebben, behalve de plantjes, de mosjes en de dieren, ook de zuurtegraad van de bodem gemeten.

Tevens hebben wij regelmatig de weersgesteldheid bijgehouden. In dit verslag valt te lezen hoe één en ander tot stand gekomen is. Dit verslag is tot stand gekomen door samenwerking van Yvonne Zeegers en Gerrie van den Brink. Foto's in dit verslag zijn van de hand van Yvonne en Gerrie.

Keuze Gerven/Blarinckhorst

Onze keuze voor het gebied "Landgoed Gerven/Blarinckhorst was in eerste instantie niet moeilijk. Wij hebben ons voor de cursus Natuurgids opgegeven in Nijkerk. Een tweede is, dit gebied ligt centraler voor ons drieën. Bovendien dachten wij hier een heidegebied, water en bos aan te treffen. Echter werd ons een totaal ander gebied aangewezen. Na een moeizame start, volgde er een periode van bewondering en nieuwsgierigheid. Omdat dit gebied weinig bezoekers ontvangt, hebben wij de gelegenheid gekregen om, voor ons, proeven uit te voeren.

Meer hierover leest u in het hierna volgende verslag.

Voor ons is de taak volbracht. Voor u volgt er een periode van lezen aan. Wij wensen u daarin veel leesplezier .

Is getekend: Yvonne Zeegers en Gerrie van den Brink.

De geschiedenis van Gerven

In de fraaie driehoek Voorthuizen-Putten-Nijkerk vinden we landgoed Gerven. Het is een mooi landelijk gebied, afgewisseld door bos, heide en weilanden en met eeuwenoude boerderijen.

Gerven is gelegen in de Gelderse Vallei. Een gebied dat ligt tussen de Utrechtse Heuvelrug in het westen, de Rijn in het zuiden, de Veluwe in het oosten en de Randmeren in het noorden.

Ons adoptieterrein ligt ten westen van boerderij de Keut. Officieel hoort dit stuk nu bij het gebied Blarinckhorst. Maar omdat het aan Gerven grenst, zullen we om te beginnen de naam Gerven gebruiken.

★ Adoptieterrein

Om iets te begrijpen van het heden en de toekomst, is kennis van het verleden uitermate belangrijk.

Dit geldt zeker voor het stukje Gerven, dat wij hebben uitgekozen als ons adoptieterrein. Er is een lange geschiedenis aan voorafgegaan, waarbij het beeld in hoge mate bepaald werd door de boerderijen in dit gebied. Beheer en bewerking van de grond, al of niet door de natuur gedirigeerd. Maar laten we eerst eens kijken naar de ontstaansgeschiedenis van de Gelderse vallei.

Gelderse Vallei

We gaan terug tot de voorlaatste ijstijd, het Saalien – ca. 200.000 jaar BC.

Tijdens deze ijstijd bereikten de uitlopers van de Scandinavische IJskap ruwweg tot de lijn Haarlem Nijmegen. Het ijsfront was niet aaneengesloten, maar bestond uit een aantal lobben die diepe dalen uitsleten. Aan de rand van deze ijslobben werden door de druk van het ijs heuvelruggen opgestuwd. Deze heuvelruggen worden ook wel stuwwallen genoemd.

Toen het ijs zich terugtrok bleef er een diep bekken over. Dit bekken werd geleidelijk opgevuld met water en begon met het afsmelten van het ijs. Er ontstond toen een diep meer. In de warme periode erna, het Eemien, steeg de zeespiegel en de zee bereikte de Gelderse Vallei. Zand en kleilagen werden afgezet. Er kwamen naaldbomen en loofbossen. Toen de laatste ijstijd zich aandiende, het Weischelien, (75.000 tot 10.000 jaar bc.) heerste er een poolklimaat. In deze periode konden smeltwaterbekken zich insnijden in de bevroren ondergrond.

In de winter kwamen de rivierbeddingen droog te liggen. In die tijd was er een groot verschil tussen hoge- en lage drukgebieden. Het waaide erg hard. Het zand werd uit de rivierbeddingen geblazen waardoor enorme zandverstuivingen ontstonden. Ze zagen er uit als duinen. Deze grote zandduinen worden dekzandruggen genoemd.

Gedurende het holoceen (vanaf ca. 10.000 bc.) werd het klimaat vochtiger en warmer en er ontstond een gesloten bos. Het afstromende water van de Heuvelrug en de Veluwe zocht zijn weg door de Vallei in beken. Tussen de dekzandlagen liggen beekdalen, waardoor smelt en regenwater werd afgevoerd.

Vanaf ca. 800 bc. legden de boeren kleine akkers aan, omgeven door lage wallen. Er ontstonden velden van 35 bij 35 meter. Deze akkercomplexen zijn in omgeving Heuvelrug en Veluwe teruggevonden. Waarschijnlijk was het gebied van de Gelderse Vallei zo goed als onbewoond. Op de hogere delen van het gebied, op de stuwwallen strekten zich uitgebreide eiken en beukenbossen uit.

Het centrale deel van de Vallei was veel natter. De ontginning van het gebied vond plaats rond 700-1000. Er ontstond een reeks dorpen. Op de gunstige plekken werden akkers aangelegd die geleidelijk uitgroeiden tot grotere akkercomplexen die de naam engen kreeg. Vanuit de dorpen vonden individuele ontginningen plaats. Het resultaat was een kleinschalig landschap met onregelmatig gevormde percelen. Verder vond men in deze kampongtingingen, hooilanden, geriefbosjes en houtsingels. Op de dekzandhoogten konden slechts één of hooguit twee boerderijen, inclusief akkerland, gevestigd worden. Er ontstond dan ook een patroon van verspreide bewoning bij akkers, het zogenaamde kampenlandschap.

Gerven

Zo ook het gebied Gerwen, of zoals de oude naam luid, Gerwerdingen. Vermoedelijk de naam van de eerste boerderij in dit gebied. Rond het jaar 1000 is deze boerderij opgesplitst in twee boerderijen. Middel- en Groot Gerven.

In eerste instantie eigendom van 2 kloosters Paderborn en Elten. Dit was destijds een normaal gebruik. Verkregen door schenkingen.

Deze bezittingen werden vanuit de Hof van Putten, een soort voorpost van de kloosters in Duitsland, beheerd. Vanaf ca. 1400 werd deze hof de Kelnarij genoemd. In de archieven vindt men veel documenten die een inkijkje geven in het beheer van de landerijen en boerderijen van de abdij vanaf 1300 tot 1800.

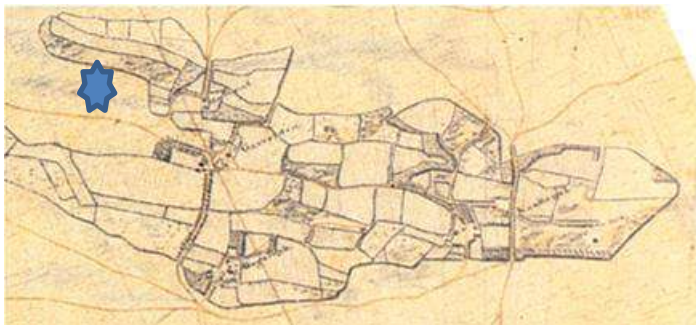
Bij een latere strijd tussen de twee kloosters werd Paderborn eigenaar van boerderij Middel Gerven en de boerderij Groot Gerven eigendom van de Stift Elten.

Klein Gerven of boerderij de Keut, die dus oostelijk van ons terrein ligt, is een 17^e eeuwse afsplitsing van Groot Gerven, en later dus ook behorend aan het klooster van Elten.

De kloosters lieten horigen werken en wonen op deze landgoederen. Deze horigen waren geen eigenaar, maar hadden wel bepaalde rechten. In ruil daarvoor droegen ze een bedrag –accijns- en een bepaald deel van de oogst af aan de abdij. Een horige was verbonden aan de grond en mocht de boerderij dan ook niet verlaten.

In het boek “Landschapsjuwelen” van Leendert de Boer wordt melding gemaakt van één van de eerste horige boeren op Gerven, Cope genaamd. Als jaartal wordt 1320 genoemd. In die tijd werd er vooral rogge haver en gerst verbouwd. Haver werd bij voorkeur op lager gelegen vochtige grond verbouwd. Dus de moerassige Vallei was hiervoor dus zeer geschikt. Natuurlijk werd er ook hout geleverd.

Zoals eerder gemeld bestond Gerven uit het kampenlandschap, of ook wel kamptonginningen genoemd. De vorm van Gerven was zeer onregelmatig en werd bepaald door natuurlijke terreingesteldheid. Om Gerven werd een zgn. houtwal aangelegd, die nog steeds bestaat, deze wal heeft een lengte van ca 8 kilometer.

Kaart uit 1803, waarbij nog duidelijk de wal te zien is. Ons adoptieterrein ligt vlak tegen de wal, maar behoort niet tot Gerven, en zoals later zal blijken valt dit gebied onder Blarinckhorst

Deze wal had verschillende functies, vooral een beschermende. Het was een barrière voor koeien schapen en geiten. Daarnaast hield deze wal het stuivende zand van de heide tegen. Uiteindelijk was het ook om aan te geven dat de boer hier woonde.

Rondom de kamptonginningen lagen altijd woeste gronden. Over het algemeen heidegrond. Natuurlijk heel erg nodig om er plaggen van te steken. Plaggen werden gebruikt om in de potstal mest aan te maken. Tot de “uitvinding” van kunstmest is deze manier van bemesten gebruikt.

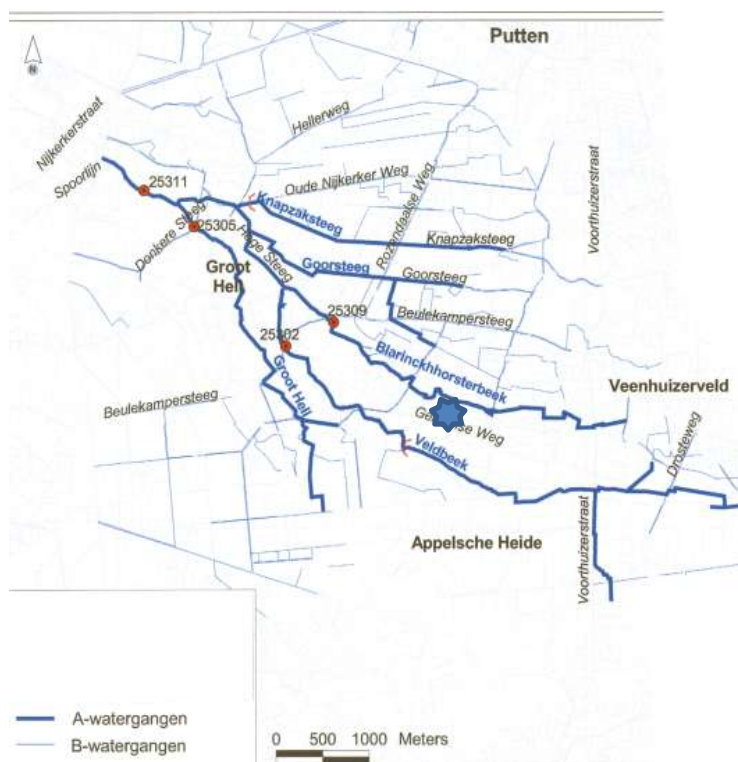
Bovendien werden de plaggen gebruikt als dakbedekking of als brandstof.

In de buurt van de houtwal treft men ook vaak geriefbosjes, ook wel hakhoutbosjes aan. Bosjes van loofbomen die snel groeiden. Dit hout werd gebruikt als brandstof.

Tot de 19^e eeuw vinden wij weinig informatie met betrekking tot veranderingen, aanpassingen van het gebied Gerven. Wel kunnen we stellen dat Gerven eeuwen lang onveranderd is gebleven.

In de 18^e en 19^e eeuw is er nog wel een opleving geweest m.b.t. verbouw van tabak.

De afwatering van de landbouwgronden was een probleem. Het was eveneens noodzakelijk het water uit de omliggende gebieden en uit de beken die door de Gelderse Vallei stroomden buiten de ontginning te houden. De beken en beeksystemen van de ontginningen rond Gerven blijken onderdeel te zijn van een slim bevoeiingssysteem. Mineraalrijk water werd via gegraven beken en greppels over de weilanden gevoerd. Dit vaak kalkrijke en ijzerrijke water was lokaal kwelwater en grondwater dat op de verschillende plaatsen aan de oppervlakte kwam. Dit bevoeiingssysteem heeft waarschijnlijk tot einde 19^e eeuw dienst gedaan. Met de komst van de kunstmest verdween de techniek van bevoeien. Vanaf dat moment kregen de beken en sluiten een water afvoerende functie. De meeste watergangen liggen er nog steeds. Zo ook op ons terrein waar een aftakking van de Blarinckhorsterbeek loopt, die op zijn beurt weer uitmondt in de Veldbeek. Het water van `ons beekje` is duidelijk kwelwater.

Wanneer je het stroomgebied van de beken bekijkt, blijkt dat de beken niet de laagste gedeelten in het landschap hebben gevolgd, maar van dekzandrug naar dekzandrug stromen. Zowel de Veldbeek als de Blarinckhorsterbeek (waartussen ons adoptieterrein ligt) liggen niet in het natuurlijke smeltwaterdal, maar juist noordelijk en zuidelijk daarvan.

Adoptieterrein

Er is niet meer na te gaan hoe destijds de wegen liepen. Belangrijke lokale verbindingen waren de veedriften, die vanaf de dorpen naar de woeste gronden leidden en dienden om het vee naar de weidegronden te brengen.

Op kaarten vanaf 1800 kan wel een idee krijgen hoe deze wegen lagen. Op een kaart uit 1832 staat de Gervenseweg, waaraan ons adoptieterrein ligt, aangegeven als een zandpad over de hei. Het is nog wel een zandpad, maar heide heeft plaatsgemaakt voor een beukenbos, en een pioniersstuk en we vinden hier ook een –wat wij genoemd hebben – een nat stuk, waardoor nu een beekje loopt. Maar daarover later meer in het hoofdstuk over de keuze van het adoptieterrein.

De zandweg is breed. De weg zelf en de randen zijn hard. Dit geeft aan dat hier altijd “zwaar” verkeer heeft gereden. Op dit moment ligt er aan onze kant wel een soort van greppel, die waarschijnlijk heeft gediend om het water op te vangen.

In het jaar 1802 kwam er een grote verandering. Op grond van de vrede van Luneville, (1801) moesten de Duitse staten het kerkelijk bezit seculariseren.(onteigenen). Daarmee worden op de bezittingen van de kloosters beslag gelegd. Zo worden ook in Putten geprobeerd de bezittingen die onder het beheer van de Kelnarij te annexeren. De daarmee belast zijnde functionaris dringt dan met 2 pistolen de Kelnarij binnen en wil het bezit inventariseren. Hij stuit echter op verzet van de Puttenaren die hem in de Kelnarij basthouden. Een Nederlandse functionaris van de Domeinen, neemt dan alle boerderijen, renten en gelden voor Nederland in beslag. De Pruis keert onverrichterzake naar zijn land terug. Het bezit komt in handen van de Nederlanden (Bataafse Republiek) en wordt in 1810 Rijks eigendom. Voor de boeren op voormalige kloosterbezittingen is het een grote overgang want zij kunnen bezit kopen van de domeinen.

Echter voor velen een financieel onhaalbaar iets. Vanaf 1830 werd de plaatselijke adel eigenaar van Gerven. Aan het eind van de 19^e eeuw werden de landerijen verdeeld onder de bestaande erven.

Via het Puttens Historisch Genootschap kwamen we in contact met de heer Evert de Graaf. Hij is zeer bekend met het leven van de jonkers op o.a. Gerven en de Blarinckhorst.

Op zijn verzoek ontmoetten we elkaar in restaurant de Heerdt in Putten. Een oud etablissement. Als je het centrum van Putten binnenrijd, overkomt je al een gevoel van nostalgie. Mede door de persoonlijke verhalen van Gerrie, als rasechte Puttenaarster gaat het verleden hier een gezicht krijgen.

Het restaurant zelf geeft ook een gevoel van oude tijden die herleven.

Evert de Graaf, zeer bekend Puttenaar, als oud- wethouder en geschiedenisleraar, gaat stralen als hij zijn passie voor de geschiedenis van de jonkers in het verleden met ons deelt.

Hij begint zijn verhaal bij de functie van de Malenschappen.

Maalschappen zijn waarschijnlijk al ontstaan in de Germaanse tijd. De malenschappen waren organisaties van gebruikers (geërfden) van woeste grond. Zij regelden het beheer en eerlijke verdeling van de woeste grond,. Zij waren bijv. ook leverancier van plaggen voor bemesting. Deze functie werd in de middeleeuwen bekleed door de vorsten. Die weer hun maalmannen hadden aangesteld.

De malenschappen beheerden in het begin van de 19^e eeuw nog 32% van het Puttens oppervlakte. Na de Franse revolutie zijn deze malenschappen opgeheven, mede door de veranderende landbouwmethodes. Hierdoor verloren de malenschappen hun functie. En werd veel grond Rijkseigendom.

Met de Markewetten van 1847 en 1886 werden alle gronden naar hoeveelheid waardelen juridisch verdeeld onder de waardeelhouders. In de praktijk duurde het echter nog tot de komst van de

kunstmest eind negentiende eeuw en de daaropvolgende heideontginningen begin twintigste eeuw, voordat alle gronden daadwerkelijk in aparte kavels werden verdeeld.

In de loop van de 19^e eeuw werden de uitgestrekte landerijen verkocht aan de adellijke families, o.a. Van Haersma de With

Wij kennen

Jonker Hendrik Maurits en leefde van 1884-1945 In 1945 stierf hij tijdens een jachtpartij aan een hartaanval.

Opvolger in 1945 was Jonker Jan Van Haersma de With en erfde het uitgebreide bezit.

Deze Jonker Jan leefde tot 1965

Jonker Jan was dol op de jacht en had dan ook alle belang bij dat het gebied niet werd veranderd. Dus alles bleef bij het oude. Er werd zeker 2 x per jaar een grote jacht gehouden.

Tot 1970 zelfs 2 x per jaar. Men schoot toen op konijnen, fazanten, en hazen.

De jonker stond erom bekend dat zijn wil wet was.

Omdat jonker Jan geen kinderen had, erfde de heer Frits Schimmelpenninck, zijn neef, alle bezit. Hij was goed bevriend met Jan en hij erfde in 1965 met de landgoederen ook de naam de With.

Jonker Frits leefde teruggetrokken en was een bijzonder, intelligent, doch ietwat vreemd mens. Frits was een man van het landschap. Hij regeerde nog tot 1991 en drukte zijn stempel op het uitgebreide gebied. Er mocht niets veranderd worden. Ook de boerderijen moesten aan de buitenkant in de oude staat blijven.

In 1991 stierf ook hij kinderloos. Zijn nicht Baronesse Antoinette van Lynden erfde alles.

Dit tot grote teleurstelling van neef Maurits Van Haersma de With en ook tot grote teleurstelling van de oud Burgemeester van Putten, de heer Willem Frederik Quarles van Ufford. (die tot 2003 leefde) Deze burgemeester had zoveel voor de Jonker door de vingers gezien, en hoopte zo de erfenis in de wacht te slepen. Maar helaas het was de nicht van Jonker Frits die alles erfde.

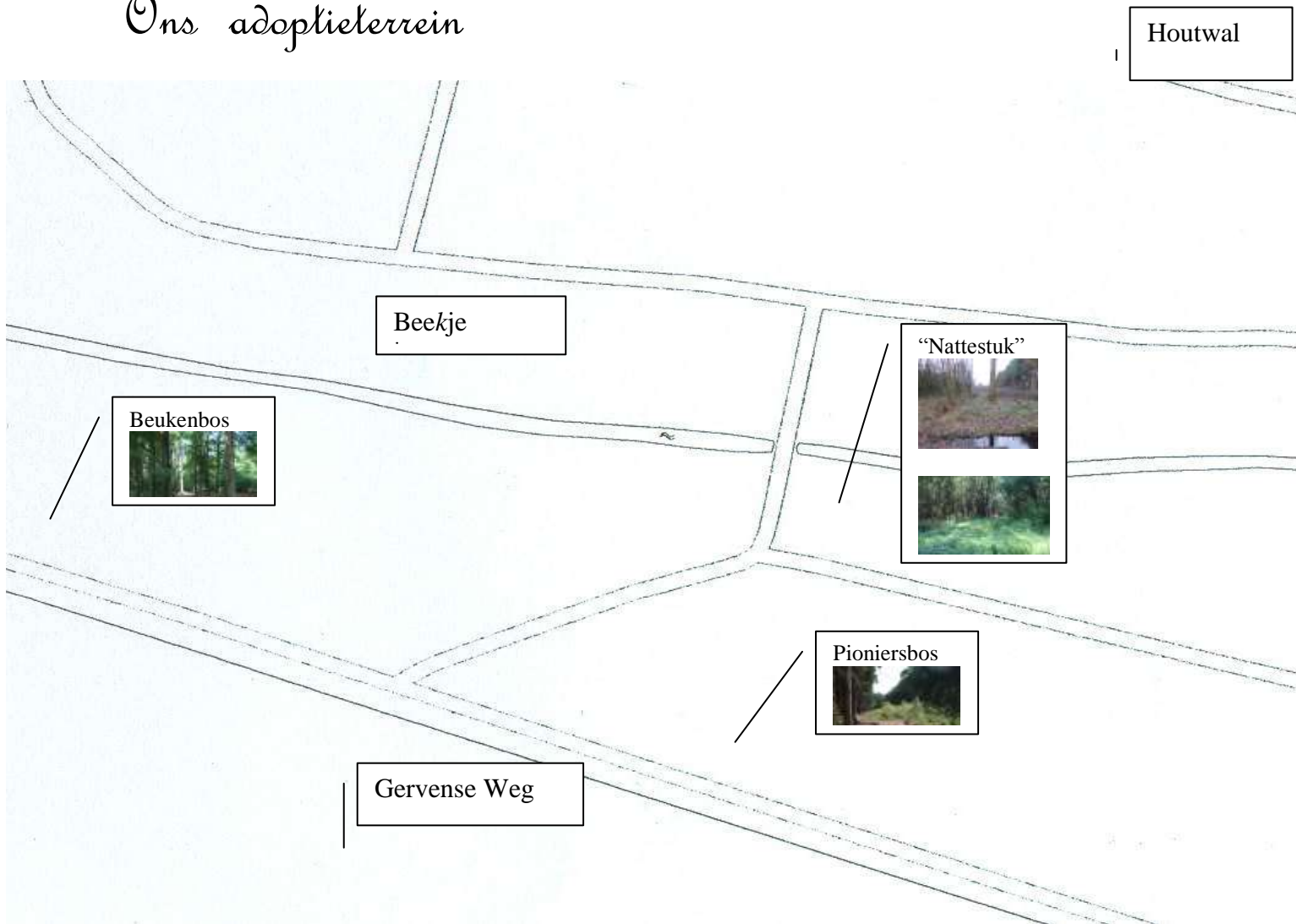
Zij was getrouwd met jawel, Alexander Quarles van Ufford. Wij zouden zeggen, het blijft wel in de familie. Omdat zij door deze erfenis een aanzienlijk bedrag aan belasting moest betalen, heeft zij veel van haar bezittingen verkocht.

Blarinckhorst is daarom nu eigendom van Mevrouw Wijck –Van Haersma de With.

Gerven is nog wel van mevrouw Quarles van Ufford – van Lynden

Ons adoptieterrein

Grondboring 16 september 2013.

Natuurlijk is het belangrijk om ook de zuurtegraad van de bodem vast te stellen. Het leven van de planten en dieren kan hiervan afhankelijk zijn. Vooral het verschijnen van paddenstoelen wordt vaak bepaald door de zuurtegraad.

Natuurlijk ook interessant om te zien of er afwijkingen in de grondlagen zitten.

We hebben ons terrein opgedeeld in 3 biotopen.

Een Beukenbos

een zgn. "nat stuk" waar een beekje door loopt, en een Pioniersstuk.

Beukenbos

Allereerst starten we met een warme kop koffie.

Na een kort gesprek, waarin wij elkaar op de hoogte stellen van onze waarnemingen, gaan we van start.

We zijn in het rijke bezit van een grondboor. Geen professionele, maar we kunnen er goed mee uit de voeten. Daarmee kunnen we op verschillende plaatsen in ons terrein grondboringen doen. We beginnen in het beukenbos.

De boor kan tot 1.20 meter diepte. Wij boren naast een oude beuken- stobbe, waarop hulst groeit. De bodem is vochtig. Bij de boringen zijn de lagen goed zichtbaar. Wat zien wij in die lagen? Verstrooide humuslaag, ijzerhoudend zand, geel zand.

We komen, door de harde wortels, niet verder dan 70 cm. Voor ons voldoende.

	5 cm. Humus	0.05			
	10 cm. Zwart zand	0.15	Uitspoelingslaag		
	10 cm. Ijzerhoudend zand	0.25			
	10 cm. Geel zand	0.35	Dekzand Inspoelingslaag		
	15 cm. Geel/rood zand	0.50			
	10 cm. Zwart zand	0.60	Uitspoelingslaag		
	10 cm. Donkergrijs zand	0.70			

Totale diepte van de boring is 70 cm.

PH Waarde Beukenbos 6,8

Opvallen 2 uitspoelingslagen

Natte stuk

De volgende boring vindt plaats in een zijtak van de Blarinckhorsterbeek, ons beekje. Pad vanaf de weg inlopen, links aanhouden. Boring vindt plaats aan de linker zijde.

	15 cm. Humus	15		
	10 cm. Humus /Zand	25		
	10 cm Lichtgrijs zand	35	Uitspoeling	
	40 cm. IJzerhoudend :	75		
	10 cm. Grijs Zand	85		

De resultaten verschillen met de vorige boring. Zo zien we bovenop een humuslaag, gevolgd door donker grijs zand, lichtgrijs zand, ijzerhoudend zand.

Totale diepte van de boring is: 85 cm

PH waarde Natte gedeelte 7.1

Duidelijk is hier de grote laag ijzerhoudende grond. We hebben hier duidelijk te maken met kwelwater,

Pioniersstuk

We beginnen aan boring 3. Deze vindt plaats in het open gedeelte van ons adoptieterrein. Het betreft de strook tussen Douglas en opslag. In dit gedeelte is de boring zo zwaar, dat Yvonne haar hele gewicht in de strijd moet gooien. Het resultaat is humus, van donker naar lichtgrijs zand, ijzerhoudend zand.

	10 cm. Humus	10		
	5 cm. Zwart Grijs Zand	15	Uitspoelingslagen	
	5 cm. Lichtgrijs Zand	20		
	10 cm. Donker zand	30		
	20 cm. IJzerhoudend zand	50		
	15 cm. iets lichter zand	65		
	10 cm. Gemengd-iets rode kleur	75		

Totale diepte van de boring is: 75 cm

PH Waarde Droge gedeelte 6.1

Flora

Bij aanvang van onze adoptieperiode, troffen wij o.a. de volgende planten en bloemen aan.

Waterpeper, een éénjarige plant, wordt tussen 25 en 60 cm hoog. Bloei van juli tot september, groeit op stikstofrijke grond

Veldzuring, een overblijvende plant, wordt ½ meter hoog. Houd van zon. Groeit op matig voedselrijke en vochtige grond.

Pitrus, een vaste plant. Groeit op vochtige plaatsen. Bloeit van juli tot augustus.

Hennepnetel, éénjarig, dankt naam aan bladvorm, maar is geen cannabis. Plant groeit op bebouwde grond, maar ook tussen kreupelhout. Plant groeit op vochtige grond, met een pH waarde tussen 5 en 6. De plant geldt als een stikstofindicator, omdat hij bij voorkeur op voedselrijke plaatsen groeit.

Groot muurbloem, is een kruidachtige, vaste plant. Ze lijken erg op de akkerhoornbloem, maar verschillen in b.v. de bladeren. Deze zijn bij de groot muurbloem langer. De plant komt voor in loofbossen, aan de bosrand. Vroeger werd de groot muurbloem als geneesmiddel voor de ogen gebruikt.

Dagkoekoeksbloem, een tweejarige of vaste plant. Naam dankt hij aan de bloeiwijze overdag. Dit in tegenstelling tot de avond en de nachtkoekoeksbloem. De naam zegt het al. Plant kan tot één meter hoog worden. Bloeit van mei juni, en tweede periode in de herfst. Het is een waardplant voor bladmineerders en verschillende nachtvlinders. Groeit op vochtige plaatsen, met een pH waarde van 6.1 en 7.8. De plant is voor bestuiving afhankelijk van nachtvlinders.

Bijzonder is de kerngemeenschap (*samenwerking*) met de vogelkers.

Salomonzegel, is een kruidachtige, meerjarige plant. De plant heeft indirect te maken met Koning Salomo, door de littekens die afgestorven bloemstengels uit vorige jaren op de wortelstok achterlaten.

Grote brandnetel, heeft zeer pijnlijke brandharen. Je kunt de plant zonder je te branden, aanraken, door hem beet te nemen van onder naar boven. De haren staan van beneden naar boven, zo strijk je met de haren mee en doe je je geen pijn. Het is een vaste plant en wordt 0,3 tot 2,5 meter hoog. Bloeiwijze van juni tot de herfst. Het is een waardplant voor dagvlinders en nachtvlinders. Soorten als o.a. de distelvlinder, atalanta, kleine vos en brandnetelmotje en netelmot.

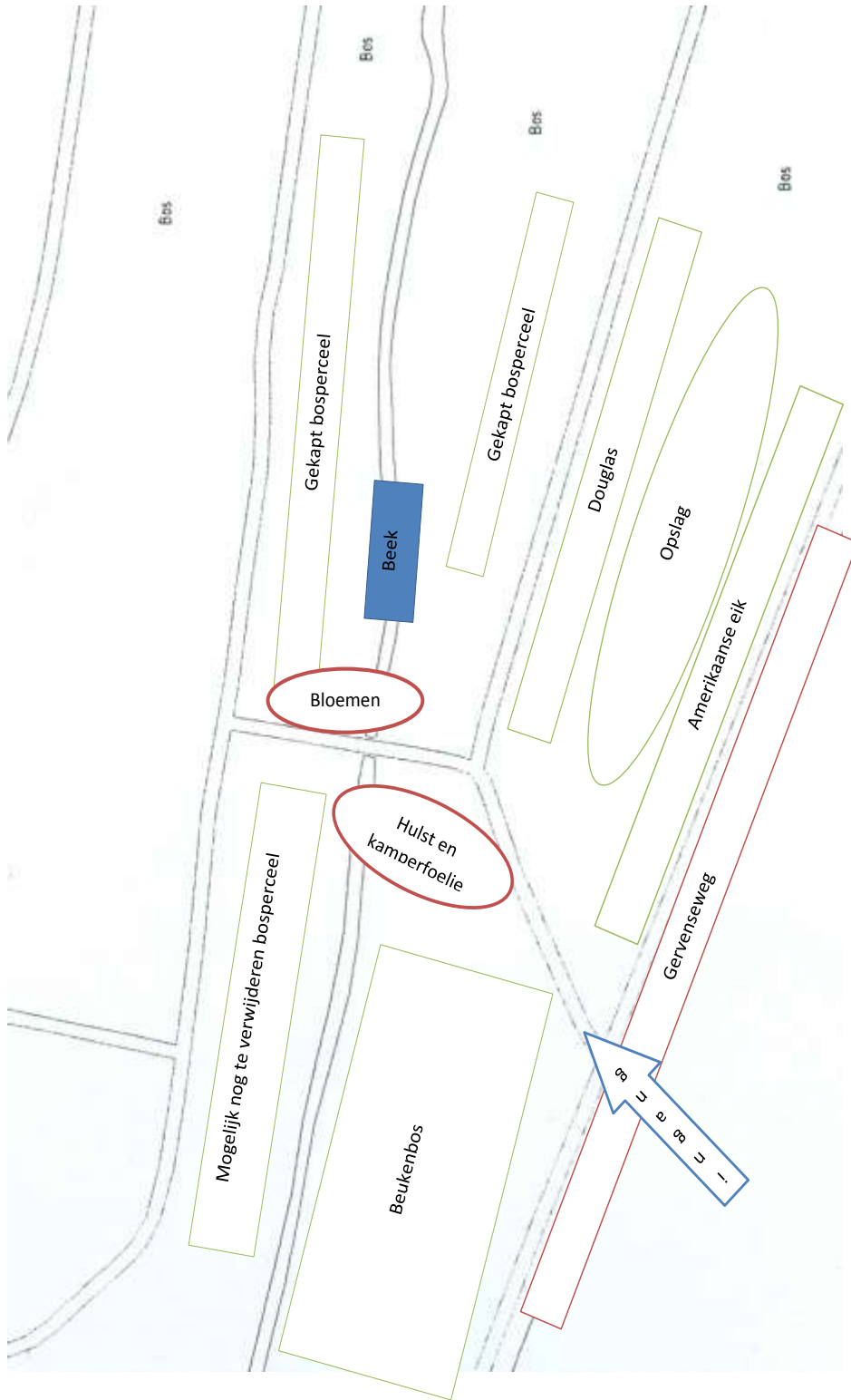
Verder vinden we er braam, maar ook framboos. Deze zijn uit elkaar te houden door de onderzijde van beide planten. Bij de framboos is de onderzijde wit. Bovendien sterft de framboos in de herfst af. Dit is niet het geval bij de braam. Ook kamperfoelie komt er veelvuldig voor. Deze plant draait haar stam om haar gastheer heen en wurgt deze op die manier. Haar bloemen ruiken heerlijk. Vaal al over grote afstand te ruiken.

Ook treffen we er hulst aan. Van hulst is inmiddels bekend dat de plant/boom haar blad voorziet van stekels. Dit doet zij met name voor roodwild (edelherten) Op het moment dat de boom zich veilig waant, zet hij zijn bladeren golvend aan. Het gaat hierbij dus niet om een ander soort hulst. Ook de vlier en de lijsterbes zijn hier aanwezig, zij het wel heel beperkt in aantal. In het gebied staat één ratelpopulier. Deze houdt van vochtige grond en is dan ook te vinden aan de rand van een uitloper van de Veldbeek. Voor de kap van een stuk bos, stond hij verscholen in het groen. Na de kap is hij blijven staan, maar staat alleen op het nu open stuk. Verder treffen we in dit gebied oude eiken aan. Het zijn zomereiken. Deze staan langs het eerste pad naar rechts. Daartegenover vinden we douglas. Onder deze bomen treffen we weinig leven aan. Het enige wat ik er tot nu toe heb aangetroffen, zijn pissebedden. Maar deze zijn dan ook minder kieskeurig wat betreft hun leefgebied. Tussen de oude beuken staan geen planten. Hier treffen we wel dieren aan.

Dat brengt ons bij de fauna.

Dagkoekoeksbloem

Indeling van het adoptieterrein

Fauna

Dat het in ons adoptieterrein niet doods is, bewezen hierboven al de bloemen, planten, bomen en struiken. Maar naast al dit leven, is er een leven van verschillende soorten dieren, van klein naar groot. Te beginnen in het beukenbos. Als we beneden op de grond kijken, krielt het er van de kleine diertjes. Allereerst benoem ik de dieren die zijn opgevallen, daarna vul ik dit gedeelte aan met enkele uitlichtingen van voorkomende dieren. De eerste die opvalt is de

wolfspin

meriansborstel

Deze zien we het hele jaar door. In de periode van de start op ons terrein zagen we er de rups van de meriansborstel. Een gele rups met twee opvallende uitsteeksels op zijn rug. Tussen de haren zien we enkele zwarte vlakken op het lijf. Een opvallende verschijning. Verder liep er de paarse schalenbijter en troffen we er rode bosmieren aan. Onder de bladeren verschenen heel kleine wezentjes, zoals de duizendpoot, pissebedden, wormen. Tegen de boom zag ik een langpootmug haar eitjes in een legboor afzetten.

Langpootmug

Legboor

Als we wat hoger in dit bosgedeelte kijken, komen we er de grote bonte specht tegen, de dokter van de bomen. Deze vogel controleert de bomen op zachte plekken, die wijzen op rot. Naast vinken, horen en zien we weinig vogelsoorten. Als we er op een avond gaan kijken, zien we een boommarter. In een, door een specht, uitgehakte opening, steekt het zijn kop naar buiten, uitkijkend of het veilig is om naar buiten te komen. Met sprongen maakt het zich uit de voeten, opzoek naar eten. Een boommarter is een carnivoor. Zijn voedsel bestaat uit: o.a. eekhoorn, muizen, jonge konijnen, vogels, maar ook honing, bessen en paddenstoelen staan op zijn menu. De boommarter is bruin. In de keel heeft hij een roomgele keelvlak. De lange volle staart draagt hij statig met zich mee. Het dier wordt rond de 50 cm lang en 15 cm hoog. Zijn gewicht zit tussen de 500 en 2200 gram. In een andere opening vinden we de bosuil. Een middelgrote uil, 38 cm groot. Met een vleugelspanwijdte tussen 80 en 95 cm. Hij varieert van kleur, zijn gestreept en hebben zwarte ogen, wat betekend dat het nachtjagers zijn. In tegenstelling tot de ransuil, heeft de bosuil geen oorpluimen. Het voedsel bestaat uit muizen of andere kleine zoogdieren. De onverteerbare delen van de prooi worden als braakbal uitgespuugd.

Als we naar de overzijde van het pad gaan, komen we in het pioniersstuk. Dat is een droog gedeelte van ons terrein. Hier vinden we op verschillende plaatsen, onder oude boomresten, nesten van mieren. IJverig lopen ze in het uit. Op een boomstronk zie ik een rode boktor. En vind ik op een blad een roofwants. Ook hier is de paarse schallebijter.

roofwants

rode boktor

Jonge en oude pissebedden zitten op een kluitje bij elkaar. Op een blad trof ik een cicade aan, terwijl bij de natte proef een heidekikker opdoemt. Helemaal alleen.. Het dier kwaakt, maar tot de laatste dag dat ik hem zag, geen wijfje in de buurt geweest. Naast de keizersvlieg, schorpioenvlieg en diverse muggen en ander vliegend grut, zien we er de rupsen van een dagpauwoog. Deze vind je onder het blad van een brandnetel. Aan verschillende bomen hangen ingesponnen rupsen van o.a. de citroenvlinder. Aan vlinders komen we er het bont zandoogje, koolwitje, geaderd witje, citroenvlinder, boomblauwtje, geel dikkopje, grasuiltje. Tussen het blad en over de mossen, vinden we ook hier de wolfspin, maar ook de strekspin. Andere soorten ben ik er niet tegen gekomen. Naast deze kleinere dieren, niet onbelangrijk, treffen we hier ook grotere zoogdieren aan. Het edelhert is er één van. Regelmatig bevindt hij zich in het pioniersgedeelte, getuigen de prenten. Ook vinden we hier veel veegbomen. Veegbomen zijn jonge bomen, waarop het hert zijn barstgewei, dat is een fluwelen laag ter bescherming om zijn gewei, af te veegen. Edelherten zijn de grootste, in het wild levende, zoogdieren van Nederland.

Mannelijke dieren noemen we herten, de vrouwen zijn de hindes. De benaming van het kalf varieert per leeftijd. Zo hebben we het over een smaldier als een vrouwelijk kalf één jaar is en over een spitsjer bij een mannelijk dier. Het gewei bestaat uit twee stangen, die elk een gewicht van wel tien kilo kunnen hebben. Het gewei wordt elk jaar afgeworpen. Dit gebeurt bij oude herten het eerst. In maart zijn alle geweien geworpen. Direct begint de groei van het nieuwe gewei. De zachte huid om het nieuwe gewei noemen we een basthuid. Hieronder lopen bloedvaten. Na het veegen zijn de herten uiterst voorzichtig met hun gewei. Deze moet eerst harde, alvorens het de strijd om de hindes kan aangaan.

Dat het edelhert hier niet alleen komt om te eten, is wel duidelijk gebleken ten tijden van onze aanwezigheid op dit terrein. Het hert, de man, is de strijd aangegaan met de herten van camping de "Maneschijn" in het buurtschap Appel. Hij is daar zo tekeer gegaan. Door met geweld met zijn gewei tegen het raster van de hertenfarm aan te beuken, is deze bezweken. Resultaat, een groot deel van de herten waren verdwenen. En de strijd van de hertenbrunst was een feit. Op "Landgoed Gerven" was er een ware brunst. Gelukkig zijn na de brunst de herten van de farm terug gedreven en allen weer veilig achter het raster. Ook bij de herten van Gerven is de rust terug gekeerd.

Naast het edelhert leeft er de vos. De rode boefjes zijn schuw en laten zich hier nauwelijks zien. Slechts een enkele glimp wordt opgevangen. De vos is roodbruin van kleur. Zijn staart is een grote pluim, die hij met trots draagt. Van de vos weten we dat ze in burchten leven en daar hun jonge groot in brengen, alvorens deze zelf de wijde wereld intrekken.

Een ander dier wat in een burcht leeft, is de das. Even buiten ons gedeelte van dit gebied, bevindt zich een middelgrote dassenburcht. In totaal hebben wij elf pijpen, dat zijn de ingangen van het hol, geteld. Dassen hebben een prachtige streeptekening op hun kop. Dassen behoorden voorheen als beschermde dieren. Nu echter niet meer. Boeren klagen over de schade die dassen, naast het edelhert, aan hun gewassen aanbrengen. Dit levert een eeuwige discussie tussen Faunabeheer, de provincie en de boeren op. De burcht op ons terrein lag er rustig en vredelievend bij. Helaas is er, na de kap van het kapbos, iemand met honden geweest. Op een ochtend trof ik de burcht totaal vernield aan. Hondenpoten en menselijke voetafdrukken waren duidelijk zichtbaar. In overleg met Yvonne, heb ik Arie van Gens gebeld. Deze was overdonderd dat deze burcht vernield was en was dan ook snel ter plaatse. Van de daders ontbreekt natuurlijk ieder spoor.

Dassenburcht vóór de vernielingen

Dassenburcht na de vernielingen

Dassenprent

Latrine

Das

1 Vlinders
Citroenvlinder
Vosje
Bont zandoogje
Koolwitje
Geaderd witje
Geel dikkopje
Grasuiltjes

2 kikkers
Heide kikker

3 hommels

4 Spinnen
Wolfspin
Hooiwagen
Strekspin

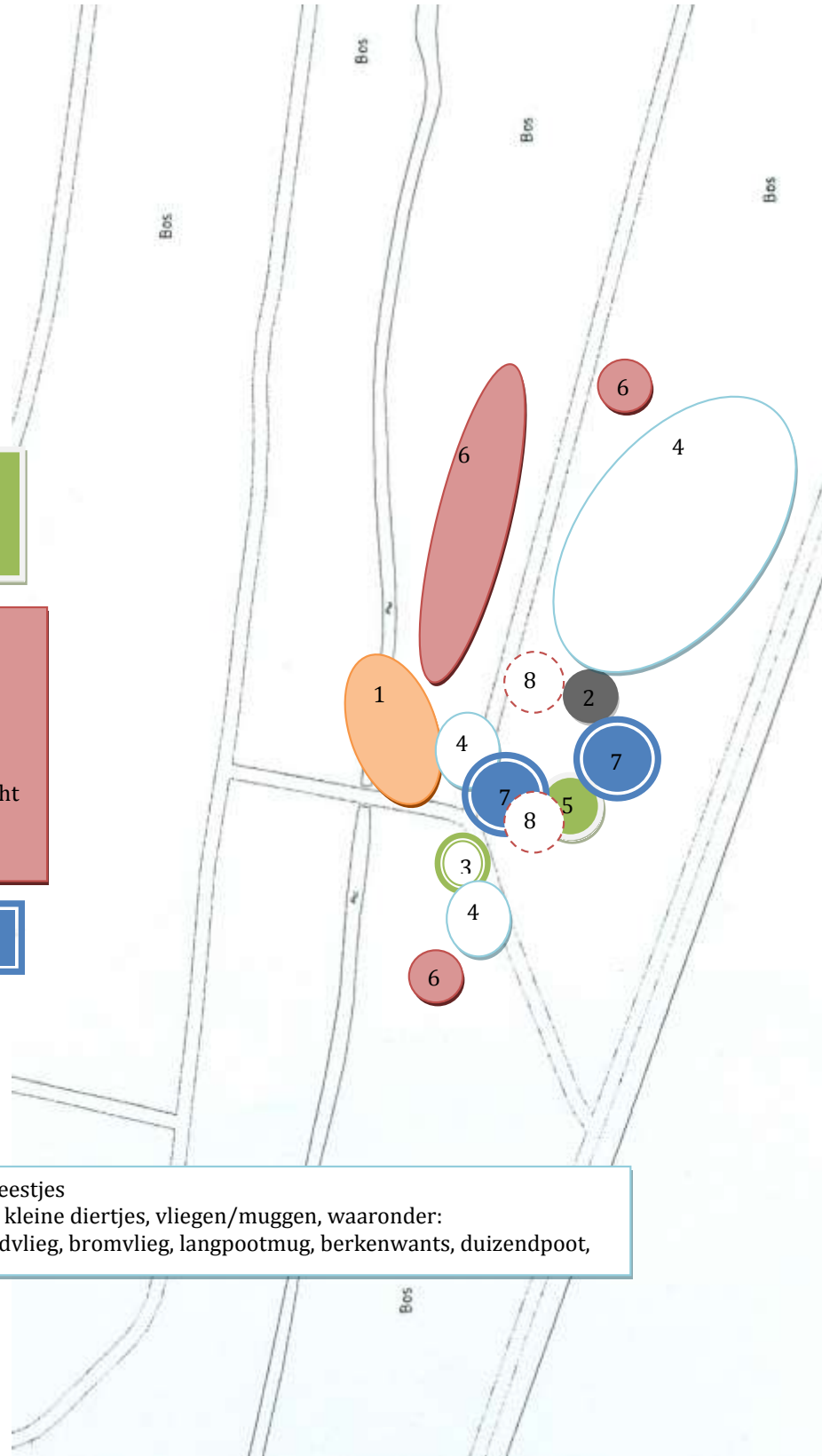
5 Kevers
Wespenboktor
Snuitkever
Smalle boktor

6 Vogels
Huiswaluw
Vink
Koolmees
Gaai
Merel
Grote bonte specht
Zwarte specht
Roodborst

7 dissebedden

8 mieren
Zwarte mier
Houtmier

9 overige kriebelbeestjes
Verder zijn er veel kleine diertjes, vliegen/muggen, waaronder:
Motmuggen, strondvlieg, bromvlieg, langpootmug, berkenwants, duizendpoot,

Wat hoor ik?

De wind door de bomen.
Zangvogels
Tractoren
De schreeuw van een boommarter

Welke dieren zijn het?

Grote bonte specht
Roodborst
Zanglijster
Vink
Roodborst
Tjiftjaf

Welke insecten leven hier?

Vlinders
Kevers
Mieren
Spinnen
Kikkers

Welke bomen tref ik aan?

Amerikaanse Eik
Douglas
Berk
Beuk
Hulst
Krent
Spork
Lijsterbes
Vlier
Populier
Hollandse Eik
Kamperfoelie
Bramen

Welke planten tref ik aan?

Bosbes
Struikheide
Dopheide
Springzaad
Grote brandnetel
Mannetjesvaren
Dagkoekoeksbloem
Grootmuurbloem
Speenkruid
Bosanemoon
Kleefkruid
Grote brandnetel
Salomonzegel
Leeuwenbekjes
Mossen

Dieren van Gerven-Blarinckhorst uitgelicht.

“ DE MIEREN VAN GERVENHORST “

Rijk	Dieren
Stam	Geleedpotige
Klasse	Insecten
Orde	Vliesvleugelige
Onderorde	Apocrita
Supenfamilie	Scoliidae

Mieren zijn dominante dieren. Ze leven in de bodem of een holle boom. Een kolonie bestaat uit één of meerderde koninginnen. En uit vele werksters, allen vrouwtjes. Iedere mier heeft een eigen taak. Dat kan o.a. zijn als voedselverzamelaar, kinderverzorgster of soldaten.

Mieren behoren tot de wespachtigen. (*graafwespen*)

De bouw van een mier en een wesp toont sterke overeenkomsten. Op de kop hebben ze voelsprietten. Daarmee kunnen ze, behalve voelen, ook ruiken. Hun lichaam bestaat uit 3 delen en 3 paar poten.

Mieren communiceren met elkaar door geurstoffen, (*feromonen*)

Bij gevaar gebruiken ze mierenzuur (*secret*)

Deze stof wordt bij het steken of bijten in het lichaam van de vijand gespoten.

De feromonen, de geurstof, wordt gemengd met voedsel, waardoor elke soort een eigen geur heeft. Deze geurstoffen maakt het voor mieren ook mogelijk de weg naar huis terug te vinden. Deze stof laten ze, tijdens het voedsel zoeken, op de grond achter. Ook tellen mieren het aantal stappen. Ze hebben een ingebouwd kompas en kunnen herkenningspunten in hun geheugen opslaan. Bij verstoring zal de mier moeilijk de weg terug kunnen vinden.

Mieren zijn zelf in staat tot het kweken van voedsel. En zelfs veeteelt. Denk hierbij aan bladluis. Ze zuigen de zoete afscheiding (*honingdauw*) op en geven de bladluizen bescherming tegen vijanden, zoals lieveheersbeestjes. Ook sommige planten werken samen met de mieren. Soorten zoals o.a. Gele Helmbloem, Bosanemoon, maar ook Buntgras en Scherpe zegge. En nog meerdere soorten.

Zo kunnen we hieruit opmaken dat de mier een zeer intelligent diertje is.

Wat mij opgevallen is, is dat ik alleen mierenhopen zie, gemaakt van Dennennaalden van de Grove den. In ons adoptie terrein staat de Douglas. Maar de mieren aldaar, leven in oude holle boomstronken. Mijn vraag is daarom, gebruiken mieren alleen de naalden van de Grove den en niet van de Douglas?

HOOIWAGENS OP “LANDGOED GERVEN “

Hooiwagens behoren tot de geleedpotige.
Uit de klasse Spinachtige.

In ons gebiedje komen veel hooiwagens voor. De spin heeft 8 lange poten. Je ziet ze rustig zonnen op een beukenblad.

Hooiwagens verschillen met andere spinnen. Het lichaam bestaat uit 2 delen. Deze zijn zo met elkaar vergroeid, dat het één lichaam lijkt. Ook kunnen ze geen spindraden maken. De hooiwagen heeft 1 paar ogen en bezit geen gifklieren.

Als hooiwagens in gevaar komen, kunnen ze 1 nog meerdere poten laten vallen en maken ze kans te ontkomen. De afgevalen poot kan tot een uur daarna nog bewegen. Dit is een afleid manoeuvre voor de vijand.

Hooiwagens zijn omnivoren, dus eten planten en insecten.

De voortplanting vindt, na een korte balts, plaats via een directe spermaoverdracht. De eieren worden met een legboor in de aarde gelegd. Jonge hooiwagens moeten goed opletten, want oudere soortgenoten maken zich ook schuldig aan kannibalisme.

PISSEBEDDEN OP GERVENHORST

Rijk	Dieren
Stam	Geleedpotigen
Onderstam	Kreeftachtige
Klasse	Malacostraca
Orde	Isopoda
Onderorde	Oniscidea

Pissebedden zijn van oorsprong zeedieren. Zeedieren hebben kieuwen nodig om zuurstof op te nemen. Landpissenbedden leven niet meer in de zee, maar hebben nog steeds kieuwen, aanwezig in de vorm van aangepaste poten van het achterlijf. Op deze manier neemt het landpissebed zuurstof op. Landpissenbedden leven in een vochtige omgeving. Droogte kan leiden tot de dood van deze dieren.

Het vrouwtje legt eitjes, die in een broedbuidel worden gelegd. De uitgekomen jongen blijven in de broedbuidel, tegen de borst van het vrouwtje. De buidel is een gelige bobbel op haar buik. Als de jongen een aantal keren zijn vervelt en zelfstandig kunnen gaan leven, zijn ze nog niet volwassen. Hiermee zijn ze de enige kreeftachtige die voor de eerste levensfase niet op water zijn aangewezen.

Pissebedden leven in vochtige ruimten. Hij leeft van rottend hout en bladeren. Ook zijn er veel vijanden voor dit diertje, zoals insecten, spinnen, amfibieën en vogels.

De lichaamslengte is per soort verschillend. Het is tussen 0,5 tot 2 cm.

Een pissebedlichaam bestaat uit segmenten. Zeven segmenten hebben een potenpaar.

Alleen bij jonge Pissebedden is dit nog niet het geval.

Aan de kop zitten antennes, die bestaan eveneens uit segmenten. Zijn kop heeft de vorm van een helm.

De ogen bestaan uit oogbollen, ocelli genaamd.

Een pissebed kan slecht zien. Aan de achterzijde heeft hij tast uitsteeksels.

In het adoptieterrein kom ik verschillende kleuren Pissebedden tegen. De bruine zijn zelfstandige, jonge Pissebedden. Maar er zijn vele soorten Pissebedden, in verschillende kleuren. Deze soorten ben ik niet tegen gekomen.

Wat doet de pissebed bij gevaar? Hij rolt zich op.

Raar genoeg dankt de pissebed haar naam niet aan het plassen. Ze plassen namelijk nooit. Door een stikstofverbinding verlaten dampen het lichaam.

Pissebedden op Landgoed Gerven, ze lopen door een met Douglas naalden bedekte bosbodem, leven net onder de schors of onder een oude tak of schors.

Het zijn grappige diertjes om naar te kijken.

WESPENBOKTOR OP GERVEN

De kleine wespenboktor behoort tot de kevers, uit de familie Boktorren. Het is een vrij algemene soort, die vooral in loofbossen leeft. Het diertje is zwart met gele dwarsstrepen.

Waarom deze soort op een wesp lijkt? Zo laten vijanden hem met rust. De poten zijn rood/bruin, ook de antennes, de uiteinde zijn zwart.

De achterpoten zijn, net als bij de wesp, langer. Zijn lijf is smal en langwerpig. Zijn kop is vrij dicht behaard en zijn antennes zijn minder lang dan van zijn soortgenoten.

De wespenboktor vliegt zigzaggend op zijn doel af, Ook dat heeft hij afgekeken van de wesp. Het is een druk en beweeglijk diertje. Als voedsel leeft hij voornamelijk van stuifmeel. Het vrouwtje eet af en toe ook insecten. Dit omdat zij extra voedsel nodig heeft voor de eitjes.

Een volwassen wespenboktor leeft maar enkele weken, tussen mei en juli.
Larven leven ongeveer 1 ½ jaar. Ze eten rottend loofhout. Het liefst van de beuk.

De kever is erg schuw. Soms lukt 't je om een mooie foto van dit diertje te maken.

Een opvallend onopvallend diertje dus.

RODE SMALBOK OP GERVEN

Ook hebben we de rode smalbok. Deze behoort tot de familie van de boktorren. Hij wordt tussen de 1 en 2 cm groot. En net als veel van zijn soortgenoten, heeft hij lange sprietten op zijn kop. Het mannetje is een stuk kleiner dan het vrouwtje.

De smalbok is één van de meest voorkomende boktorren. Ook al zie je hem niet zo vaak. Vaak is hij te vinden op schermbloemen. Maar ze worden ook waargenomen in bossen en parken. En dat laatste bewijst deze rode boktor. Hij zat op een boomstam, op het pioniersstuk. De eieren worden gelegd in hout. Daarom zijn deze dieren ook vaak in de buurt van dood of levend hout van dennen te vinden. Ze leven met name op zandgrond. Het voedsel bestaat uit plantaardig materiaal.

“ WOLFSPINNEN “

Jagers van de bodem. Ze maken geen web, maar jagen al rennend achter hun prooi aan. De spinnen zijn meestal bruin of bontgekleurd. Vrouwtjes houden hun eieren in een zakje onder hun achterlijf.

Uit wetenschappelijk onderzoek is ontdekt dat spinnen hun rivalen afkijken, om een eigen kans opeen vrouwtje te vergroten.

In tegenstelling tot andere spinnensoorten eet bij de wolfspin het mannetje het vrouwtje op. Meestal zijn dit de oudere, niet vruchtbare wijfjes. Mannen paren meestal met een maagdelijk wijfje. Zij zorgt voor een beter nageslacht.

Wat heel bijzonder is, is dat wolfspinnen, net als wolven, bij elkaar blijven. En dat, zoals bij de wolvenmoeder, ook de wolfspinmoeder een goede moeder blijkt te zijn. De eitjes komen na 2 weken uit. Moeder bijt de cocon kapot. Jonge wolfspinnen klimmen op de rug van de moeder. Daar blijven ze tot de eerste vervelling. Tot die tijd eten de kleintjes niet.

In Europa leven zo'n 80 soorten wolfspinnen. Ze zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden.

De spin heeft 4 paar ogen. Aan de onderkant van de kop zitten 4 kleinere ogen. Dat maakt het hem mogelijk alle kanten op te kunnen kijken, zelfs omhoog.

Zo blijkt dat we wederom met een intelligent diertje te maken hebben.

*Hier volgen enkele berichten van de weersgesteldheid
in het gebied, ten tijde van de datum en tijd.*

19-08-2013 13.00 uur
"Landgoed Gerven"

Het weer:
21.8*
1015 HpA
70% Luchtvochtigheid
Opwaartse luchtstroming
wzw Windrichting

26-08-2013
18.00 UUR

Het weer:
22.6*
57% luchtvochtigheid
1015 HpA
63 mtr boven NAP
opwaartse luchtstroming
lichte wind, kracht 3
een enkel wolkje aan de lucht.

07-08-2013 13.00 UUR.

Het weer:
20.8*
66% luchtvochtigheid
1010 HpA
Opwaartse luchtstroming
Zwaar bewolkt
14.00 uur, meer wind en regen

26-06-2013 12.00 uur.

Het weer:
22.7* onder de douglas
63% luchtvochtigheid
Bewolkt
1027 HpA
Weinig wind
Opwaartse luchtstroming

16-08-2013 15.00 uur.

"Landgoed Gerven"

Vandaag ga ik de hoogteverschillen meten. Voor het oog is het duidelijk zichtbaar. Ik meet tussen het hoge en het lage punt 1 ½ meter verschil. Dit is geen officiële meting.

Het weer:
23*
56% luchtvochtigheid
1013 HpA
Neerwaartse luchtstroming
Weinig wind
Half tot zwaar bewolkt
(mot)regen

Proef 1 Pottenproef

Deze proef heeft Gerrie de Pottenproef genoemd. Naar een idee van Michel van den Bos. De potten worden zo geplaatst, dat ze uit het zicht van mensen staan. Het is de bedoeling om te zien of/ en welke diertjes er op deze stukken voorkomen. De resultaten zijn niet geweldig, maar enkele dieren zijn er wel aangetroffen.

Beukenbos

Informatieplaats:

Pot staat in beukenbodem, 3 voet verwijderd van brede, lage, rottende stam, onder de hulststruik. Pot is net voorbij de stam, geplaatst.

Resultaat:

In deze pot is niets aangetroffen. Helaas was de pot vroegtijdig door, mogelijk een dier, uitgegraven.

Matte stuk

Informatieplaats:

De pot staat op de plek van de boring, onder een varen/braam, aan de linkerkant van het beekje.

Resultaat:

In deze pot trof ik een regenworm, een doodgraver, en enkele niet thuis te brengen dieren aan.

Pioniersstuk

Informatieplaats:

Ook hier plaatsen we een pottenproef. De pot is geplaatst op de plek van de boring. Deze bevindt zich op de binnenste rij bomen. Vanaf het pad, 2 berken, 1 Douglas, naar rechts, even voor de oude boomstobbe.

Resultaat:

In deze pot vinden we een paarse schallebijter, pissebedden en vliegjes aan.

Proef 2 Pindakaasproef

Ook is er op de stam van enkele beuken, een pindakaasproef gedaan. Er zijn snoepers op af gekomen, maar helaas niet de gewenste gast. Het was de bedoeling om er de boommarter mee te lokken en er een camera neer te hangen. De enige dieren die op de pindakaas zijn afgekomen zijn bosmieren. Hiermee kan deze proef als niet geslaagd worden aangenomen.

Proef 3 Natte Proef

Informatie:

De natte proef is gedurende de gehele periode van adoptie actief. In de bodem van het pioniersstuk is een folie in de grond aangebracht. Daarin zijn, naast blad en bosgrond, langs de randen mossen aangebracht. De eerste keer is deze minivijver gevuld met leidingwater. Daarna is de vijver alleen gevuld door natuurlijk verloop met regenwater.

Resultaat:

Al vrij snel na de aanleg waren er vlekken op het water te zien, die leken op het ijzerbacterie. Echter, dit was niet mogelijk, domweg omdat het hier niet ging om grondwater.

Aan gedierte troffen we er het zilvertisje aan. In de bladeren was het een gaan en komen van pissebedden. Door de bovenste laag krioelde het van de wolfspinnen. De heidekikker, helemaal alleen, zat er te kwaken. Geen vrouwtje gezien, helaas.

Ook de rode smalbok nam een kijkje bij het kunstplasje. Heel bijzonder wat er door, alleen een kunstmatig plasje, ineens aan levende dieren voorbij komt. Als onze tijd er voorbij is, wordt het geheel er weer weggehaald, zodat er niet van verontreiniging van het gebied gesproken kan worden.

De mossen weelde er tierig. En paddenstoeltjes als het koraalzwammetje stonden aan de rand van de vijver.

Maar niet alleen deze kleine diertjes vonden het een bijzondere plek. Het edelhert liet er duidelijk zijn sporen na. Iedere keer weer stonden zijn prenten (hoefafdrukken) in het mos, naast de vijver, maar ook in de vijver.

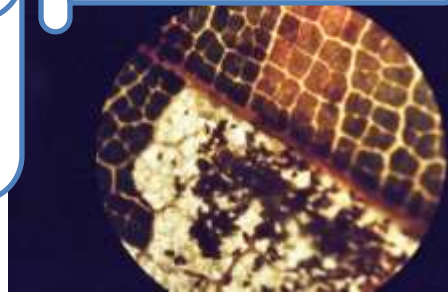
Kortom, deze proef om leven te lokken op een zo dood lijkend stuk is geslaagd. Door er een kunstmatig vijvertje aan te leggen, wisten dieren en diertjes deze plek te vinden.

Persoonlijk Onderzoek

Naast de proeven zoals hierboven genoemd, heb ik ook klein onderzoek gedaan naar microscopisch leven. En dat was heel bijzonder. Hier volgen enkele foto's met toelichting.

Binnenzijde beukenblad

Heel mooi zichtbaar zijn hier de vakjes in het blad, waarin de bladgroenkorrel zich in het levende blad bevindt. De structuur tussen nerf en blad is duidelijk gescheiden.

Heel mooi is te zien dat deze structuur in vakjes, ook terug te zien is in de vleugel van de boomsprinkhaan.

Zo zijn ook de cellen in een paddenstoelhoed, prachtig zichtbaar geworden. Het gaat hier om de cellen van een Russula

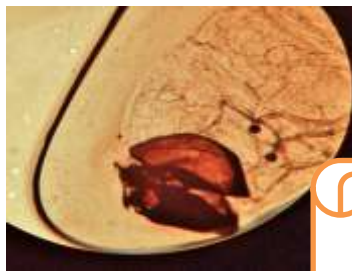

Sporen

Naast de cellen van de paddenstoelhoed, viel mij op dat er heel kleine levende wezentjes in de huid van de hoed zaten. Eenmaal onder de lamp, wilde deze kleine diertjes uit de huid kruipen, wat helaas niet mogelijk was. Op deze foto is heel duidelijk te zien dat zo'n klein dier een poging tot ontsnappen onderneemt

Ingewand van een diertje
In de paddenstoelhoed. Welk dier is helaas onbekend.

Tot zover een klein overzicht van leven binnen leven. Heel bijzonder als je ziet wat er aan het menselijk oog onttrokken is, zichtbaar wordt door een microscoop.

De Paddenstoelen van Gerven-Blarinckhorst

Paddenstoelen, de bloemen van de aarde.

Fantastisch dat op ons adoptieterrein vanaf september heel verlegen de eerste paddenstoelen boven de aarde tevoorschijn kwamen. Interessanter werd de maand oktober, waarbij de natte weken een grote rol hebben gespeeld. Letterlijk als paddenstoelen uit de grond. Jammer is dat de meesten na een paar dagen al weer weg zijn.

We hebben een lijst gemaakt van de paddenstoelen die we hebben gezien. Allereerst gekeken waar ze staan en wanneer. Vervolgens het een en ander gecheckt aan de hand van de geraadpleegde paddenstoelengidsen.

Maar wat zijn paddenstoelen nu eigenlijk ??

We moeten hier spreken van zwammen. Paddenstoelen zijn een groep van zwammen – die een hoed op een steel hebben. De zwammen tellen wereldwijd ca. 100.000 soorten, ook wel Fungi genoemd. Organismen die noch tot de dieren noch tot de planten behoren en die in hoofdzaak bestaan uit schimmeldraden die samen zwamvlokken vormen, en daarnaast vaak ook een vruchtlichaam dat dient voor de voortplanting

Zij hebben geen vaatstelsel en bladgroen. Energie niet uit zonlicht. Organische stoffen zijn heel belangrijk.

Er zijn 3 soorten te onderscheiden als we naar de leefwijze kijken

- Saprofyten - Humus-dood hout en dood organisch materiaal
- Parasieten - Levende organismes
- Mycorrhiza - Symbiose met wortels van bomen

Veel Paddenstoelen zijn afhankelijk van bomen en hebben sterke voorkeur voor dennen- en/of loofbossen. Daarbij is ook de PH waarde belangrijk. En juist dat laatste is ook ons terrein duidelijk te zien. Ieder stukje heeft een andere PH waarde.

Welke dieren kunnen we tegenkomen?

Insecten leggen eieren in de vruchtlichamen

Hazen en muizen en eekhoorns zijn ook dol paddenstoelen

Wilde zwijnen-herten en reeën – aangetrokken tot de ondergronds groeiende truffels, gelokt door de geur van rijpe paddenstoel. Vliegen, insecten en kevers zijn onontbeerlijk voor het sporentransport.

Naam	Beukenbos	Pioniersstuk	Natte stuk	Kenmerken Standplaats
Aardappelbovist	7-sep	25-sep	1-nov	loofbomen, soms naald. Rond knolvormig, meestal steelloos
Amethistzwam - Rode Kool Zwam	15 en 30 okt en 01 nov			Loof-en naaldbos, dieppaarse hoed, steel hol wordend
Berkenzwam			30-okt	Op levende, dode stammen berk
Bleke Collybia	1-nov	30-okt	25-sep	Op humus en grof strooisel van loofbomen (eik, beuk),
Bloedweizwammetje (blote billen zwam)	1-nov			rottend hout, schors en afgevalen takken of op de grond naast stronken.
Boleet - kapot		15-okt		
Botercollybia - gewone		16-sep	30-okt	Zure zandige grond
Braakrussula	16-sep			Alleen onder beuken
Dennenmoordenaar PH hoger dan 6 - floreert goed		07 sep en 01 nov		De schimmel parasiteert op sparren, douglassparren, lariksen en dennen
Dennenvlamhoed		25-sep		
Eikenbladzwammetje (Collybia)		25-sep		Op humus en grof strooisel van loofbomen (eik, beuk),
Elfenbankjes	30 okt en 01 nov	25-sep		Op stronken, stobben, stammen en takken van loofbomen, soms op naaldhout (spar).
Fopzwam	15-okt	15 okt en 01 nov	15-okt	Loof- Naaldbos
Gele Russula	15 en 30 okt en 01 nov		15-okt	Loof-naaldbos - zure grond
Geweizwammetje	30 okt en 30 nov			Dode takken loofbomen
Gewone Hertenzwam	3-sep	3-sep		Loofbomen
Gordijnzwammetje			1-nov	Loofbomen
Goudrand Mycena	30 okt en 01 nov			Zeldzaam - twijfel
Grote Stinkzwam-Duivelsei	16 en 25 sep			Op humusrijke, zandige of lemige bodem, of op of bij sterk vermolmd hout in bossen
Judasoor			30-nov	Takken van de Vlier
Kastanje boleet			30-nov	Bij loofbomen en naaldbomen zurige, voedselarme grond
Kleine Stinkzwam	15-okt			ruwe humus en op of bij sterk vermolmd loofhout in bossen
Kleverig Koraalzwammetje		16 en 25 sep en 15 okt		Op sterk vermolmd naaldhoutstronken en -stammen op droge, voedselarme grond.
Korsthoutskoolzwam	30-okt			Aan de stamvoet en op de hoofdwortels van levende loofbomen, vooral beuken en linden, vaak (tot) onder het maaiveld, ook saprofyt op achterblijvende stobben en stronken.
Kruidige Melkzwam op dennenappel		30-okt	16-sep	Voornamelijk in loofbossen en lanen onder eiken, minder vaak onder beuken of naaldbomen, op voedselarme, zandige bodems.
Meniezwammetje	01 en 30 nov.	16 sep en 30 okt		Op (levende en) dode takken van bomen in bossen, parken en plantsoenen.
Mycena diverse soorten	15-okt	16 sep en 15 okt		Teveel soorten
Plooirokje		30-nov		Op humusrijke grond
Puperbruine Collybia	30-okt			Op grof strooisel van loofbomen (eik, berk, beuk) en naaldbomen (spar, lariks) in bossen, lanen en parken op voedselarm zand of leem.
Ridderzwam / Beuk	30-okt			Bij beuken
Roodbruine Slanke Amaniet		03 en 07 en 16 sept.		Bij loofbomen (berk, eik, beuk), soms bij naaldbomen in bossen
Schelpzwammetje			30-okt	Op takken en twijgen van naaldbomen - ? -
Smakelijke Melkzwam	3-sep			Bij dennen op voedselarm zand.
Smakelijke Russula	30 okt en 01 nov	25-sep		Loofbomen
Sombere Honingzwam	30-okt	15-okt	15-okt	In bundels op de stam, aan de basis en op wortels en stronken van loof- en naaldbomen op zurige zandgrond.
Spekzwoerdzwam	30 okt en 01 nov			Op sterk verrotte stronken en aan de onderkant van liggende stammen van loof- en soms van naaldbomen.
Tonderzwammen	7 sep en 15 okt			Op stammen van berken en beuken, soms op populieren en linden.
Trilzwam		15 okt en 01 nov		Bij loofbomen (berk, eik, beuk), soms bij naaldbomen in bossen
Vezelzwam	15-okt		15-okt	
Waaiertje	30-nov		30-okt	Op (gestapelde, dikke) stammen en takken van loof- en soms van naaldbomen.
Wieltje		1-nov		Op dode bladeren en bladschedes van grassen

Het is toch wel heel bijzonder om te zien dat de algemene kenmerken goed overeenkomen met die van de paddenstoelen die we op ons adoptieterrein hebben gevonden.

Jammer dat we niet elke dag in deze tijd even een kijkje hebben kunnen nemen. Paddenstoelen zijn een kort leven beschoren. En dan maar weer hopen dat ze het volgende jaar opnieuw hun schoonheid laten zien.

Daar waar we ze in het beukenbos hebben gezien, of op het pioniersstuk, komt terug in de lijst met groeiplaatsen. Met deze wetenschap kun je je al aardig dagen zoetbrengen.

In eerste instantie heb ik ook een poging gedaan om de paddenstoelen te rangschikken naar Saprofyten, Parasieten of Mycorrhiza. Echter een aantal paddenstoelen viel zowel onder Saprofyt als parasiet. Dus heb ik dit onderscheid gelaten voor wat het was. Pas als je je echt gaat specialiseren, dan is deze rangschikking van veel belang. Wie weet in een later stadium.

Veder is wel heel gemakkelijk het verschil tussen een plaatjes- en een buisjeszwam te zien. Van de plaatjeszwam is belangrijk om te zien hoe deze plaatjes- (lamellen) aan de steel zijn aangehecht.

Hieronder een selectie van de paddenstoelen die in ons gebied voor korte tijd hun thuis hebben gevonden.

Wat mij opviel waren de diverse soorten *Mycena*

In het verleden waren deze schattige paddenstoeltjes mij totaal ontgaan. Maar als je er nu op let dan gaat er een wereld voor je open. Behalve op het natte stuk zijn ze toch wel overal te vinden.

Een omvangrijke groep van kleine, sierlijke, lang gesteelde, dunvlezige, plaatjeszwammen, met gewelfde of klokvormige hoedjes met een (doorschijnend) gestreepte rand en met bleke lamellen. In Nederland komen meer dan 80 soorten voor.

Een tweede groep die de aandacht verdient zijn de Russula's

Ook deze soort komt op het natte stuk niet voor. Zure grond kan een voorkeur zijn. In het Beukenbos heb ik 1 x de braakrussula gezien. Dit klopt dan weer met de opmerking over zijn groei-omgeving.

De gele russula heeft zeker voorkeur voor een zure grond. In het beukenbos klopt dat, maar op het natte stuk?

De smakelijke russula te zien in het Beukenbos, maar ook op het natte stuk, dus niet helemaal conform de plaats- informatie. Wat zou hiervan oorzaak kunnen zijn? Wellicht de weersomstandigheden??

Russula vaak te herkennen aan het steeltje. Als je het hoedje afbreekt, dan lijkt het steeltje net een krijtje.

In Nederland kent men zo'n 115 soorten.

Nog een groep die veel varianten heeft, de Collybia.

De bleke Collybia.

Verder gesignaleerd de Botercollybia

Als derde de Purperbruine collybia. Volgens de soortenbank bestaan er zo'n 20 soorten. Dus als we er hier drie hebben gezien, dan is dat toch wel bijzonder.

Opvallend natuurlijk ook de Amathistzwam, verwant aan de Fopzwam

Hiernaast de Amathistzwam, ook wel Rodekoolzwam genoemd. Deze komt overwegend in het beukenbos voor. De fopzwam daarentegen zien we wel overal tevoorschijn komen. De meeste kans van vinden, is in het beukenbos, maar hij groeit ook onder eik en naaldboom.

De Amathistzwam is een prachtig voorbeeld, van het "samenleven" van boom en paddenstoel. Het is een mycorrhiza-paddenstoel, hetgeen betekent dat deze een symbiose vormt met de wortels van de boom. In dit geval de beuk Symbiose houdt in een samenwerking tot beider voordeel. De schimmeldraden geven aan de wortels van de boom bescherming tegen uitdroging en parasieten en de boom geeft suikers en zetmeel af aan de schimmel.

Ook een hele bijzondere serie is die van de *Melkzwammen*. Te herkennen aan het melkachtige sap dat onderuit de lamellen van het hoedje komt.

Gezien de *Smakelijke Melkzwam*.

Hij stond weliswaar in het beukenbos, maar aan de weg op een armetierig stukje zandgrond. Bijna niet te zien, maar hij leek te genieten van zijn mooie plekje aan de weg.

Een opmerkelijke, maar oh zo mooi, was de *kruidige melkzwam*. Ik zag hem op het natte stuk, maar hij stond op een dennenappel. En dat laatste klopt dan weer met de informatie over zijn leefomgeving.

Natuurlijk mag niet ontbreken de *Stinkzwam*

De Grote stinkzwam behoort tot het genus *Phallus* uit de familie der Stinkzwammen. Deze soort is een opvallende verschijning in zowel aanzien, naam als geur. Zijn wetenschappelijke naam "Phallus impudicus" betekent letterlijk "onbeschaamde penis". Het schijnt dat in vroeger tijden Victoriaanse dames deze aanstootgevende paddenstoelen uit hun tuinen lieten verwijderen. Kenmerkend voor de familie is dat de vruchtlichamen losbreken uit een zogenoemd "heksenei". Dit is een eivormige structuur met een geleachtig omhulsel. Bij de Grote stinkzwam heeft het Heksenei de grootte van een kippenei (drie tot zes centimeter lang) en een witte tot lichtgele kleur. Na verloop van tijd breekt het vruchtlichaam hier uit.

Een naaste verwant van deze soort is de Kleine stinkzwam. Ook deze heeft Gerrie in het beukenbos aangetroffen.

De meest boeiende plaats zijn de dode stronken van de bomen. Dood hout waar zoveel verschillende paddenstoelen hun bestaan aan te danken hebben. In het beukenbos een fantastisch aantal soorten. De diverse soorten zwammen zoals tonderzwammen

Meniezwammetje

Elfenbankje

Roodbruine -
slanke Amaniet

Als laatste toch nog een paar bijzondere paddenstoelen

Het *koraalzwammetje*

Het koraalzwammetje groeit eigenlijk allen op het pioniersstuk, en met name aan de rand van het "proefblokje" van Gerrie. Daar waar ze het vochtig had gemaakt. Later zie ik hem ook nog op een dode stronk in het beukenbos.

Een beetje verwant is het *geseizrammelje*
Prachtig en zo teer.
Als je niet goed kijkt loop je er zo aan voorbij.

Het *raaiertje*, wat een schoonheid
en met zoveel details.

En als laatste het *Judasoor*.

Jammer genoeg is de foto ergens in het systeem verdwenen. Maar het verhaal over het Judasoor uit het boek van Els Baars “Natuurverhalen” blijft in mijn geheugen gegrift.

Judas die spijt had van zijn verraad aan Jezus, probeerde zich te verhangen in een wilg. Maar de wilg wilde hem niet. Judas gleed uit de boom omdat de wilg niet wilde meewerken aan deze daad en zijn takken naar beneden boog, zodat hij er uit viel. Daarom heet de wilg een treurwilg. Daarop probeerde Judas het bij de Vlier. Ook deze wilde hem niet helpen en Judas viel uit de boom. Hij schampte langs de bast en verloor daarbij zijn oor.

Dit “oor” verschrompelt bij droogte en als het vochtig is, zwelt deze weer op.

Op ons terrein zien we eigenlijk weinig insecten. De paddenstoelen die we hebben gezien, worden bijna niet aangetast door insecten. Hier en daar een vlieg. En ook als je onder de microscoop kijkt, zie je in het “velletje” van het hoedje wel wat leven.

Gerrie heeft wel herten gezien. Maar ik kan niet echt constateren dat deze zich uitbundig tegoed hebben gedaan aan de paddenstoelen. We vinden een kapotte boleet. En dat is wel het ergste wat we hebben gezien.

Ook ligt er ergens een verdwaalde Dennenmoordenaar op de plek waar herten zijn gesignaleerd. Te zien aan de sporen van deze mooie dieren.

Toch zal er iets moeten zijn. Zeker als we over een jaar gaan kijken, en deze paddenstoelsoorten er weer staan, zal er iets van een sporentransport moeten zijn geweest. En dat kan zeker door de wind, maar toch veelal door insecten en andere dieren.

De Mossen

Vol enthousiasme heb ik geprobeerd om wat mooie mossorten te ontdekken en deze te kunnen benoemen. Zeker in de eerste maanden speurde ik, elke keer als we op het adoptieterrein rondliepen, naar bijzondere soorten. Wat voor mij al heel bijzonder was, waren toch wel overbekende soorten. Met een loep en een microscoop, die op de computer kan worden aangesloten, gaat er ook echt een wereld voor je open. Als je net bezig bent met deze nieuwe wereld ontdekken, dan is de score van 9 mossen toch al heel wat.

Ook nu weer boeiend dat hun vindplaats overeenkomt met de beschrijvingen in de 2 boeken. Ik vond zelf de Veldgids van de KNNV verhelderend. Dit omdat er grote detailtekeningen in stonden en een zeer uitgebreide beschrijving. In eerste instantie had ik (dacht ik) 17 mossorten gevonden. Ik heb samen met een "mos-expert" het resultaat bekeken. Maar uiteindelijk bleven er 9 over. Dit omdat de weersomstandigheden vaak een "andere" vorm van de mossen laat zien. Droog, vochtig.

Veel mossen kunnen gebruikt worden als bio-indicator. Dat betekent dat wanneer je een bepaald soort mos ergens vindt, dat je dan ook weet of daar bijvoorbeeld wel of geen vervuiling is. Mossen leven letterlijk van de regen, de wind en de directe ondergrond, en zijn dus extra gevoelig voor luchtvervuiling.

Mossen zijn een belangrijke schakel: ze produceren zuurstof, beschermen tegen erosie, scheppen een gunstig microklimaat voor ontkieming van allerlei soorten zaden en vruchten en bieden een uitstekend leefmilieu voor spinnen, mijten, insecten, wormen en andere kleine dieren. Muizen eten de sporenkapsels, en vogels pikken in het mos op zoek naar kleine beestjes. Als je een mospakket in losse blokjes door elkaar ziet liggen, is het gesloopt door een vogel op zoek naar insectjes.

Ook de mens heeft in de loop der jaren veel gebruik gemaakt van mossen voor o.a. brandstof, vloerbedekking, matrasvullingen, isolatiemateriaal en in de bloemsierkunst. Zelfs als antiseptisch wondafdekmiddel werd het gebruikt.

Onderstaand het lijstje van de mossen die ik heb kunnen onderscheiden.

Fraai Haarmos

Grijs Kronkelsteeltje

Kussentjesmos

Boskronkelsteeltje

Sterrenmos

Klauwtjesmos

Dikkopmos

Gaffeltandmos

Laddermos

Grappig is dat ik thuis een soort tuintje heb gemaakt. Elke soort stond inclusief de ondergrond (substraat) op een bordje. Na ruim driekwart jaar deden ze het nog steeds erg goed, mits genoeg vocht. Inmiddels is de winter voorbij en zien de mossen er "verwaarloosd" uit en van de mooie oorspronkelijke mooie vormen is weinig overgebleven. Ook op ons adoptieterrein is een droevig gezicht. Geen mossen of was roodbruine overblijfselen. Maar de vroege lente zal daar zeker verandering in brengen. De grond zal dan weer opgefrist worden met deze bijzondere plantjes.

Allereerst Wat zijn mossen eigenlijk? En welke kenmerken kun je onderscheiden?

Mossen zijn eenvoudige planten. Ze maken zuurstof en beschermen de bodem. Tehuis voor diverse insecten. Mossen kunnen via hun blaadjes vocht opnemen. Zij geven de voorkeur aan een bepaalde groeiplaats.

Belangrijk daarbij is de luchtvochtigheid, zuurtegraad en het substraat - de onderliggende laag of substantie. Dit kan zijn steen, hout, stuifzand, rivierslib, dakpannen, leem etc.

Vervolgens is er een indelingen te maken:

Bladmosses

- Topkapselmosses rechtopstaande stengel en Sporenkapsels ontspringen aan de stengeltop
- Slaapmosses sterk vertakt en liggen plat op het substraat. Sporenkapsels ontspringen halverwege de stengel
- Veenmosses groeien dicht tegen elkaar-(kussens of zoden)rechtopstaande stengel met zijtakken-meestal in een vochtige tot nat – zuur milieu.

Levermosses

- Bebladerde levermosses
- Thalleuze levermosses

Regelmatig vertakte stroken lobben of flappen.

Hauwmosses

Het is een erg kleine groep mossen en deze mossen zijn relatief zeldzaam.
Het zijn pioniers op vochtige bodem met een fijne structuur (klei, leem).

Omdat we op ons terrein geen levermosses en/of hauwmosses hebben gezien, beperk ik me tot de **bladmosses, met name de topkapsel- en slaapmosses**

De veenmosses ontwikkelen zich in vochtig en nat-zuur milieu.

Hauwmosses – zijn zeer zeldzaam, en ontwikkelen zich net als levermosses op vochtige plaatsen

De levermosses ontwikkelen zich ook meestal in een vochtig milieu. Dat zou eventueel op ons natte stuk te zien kunnen zijn, maar niet waargenomen.

Beukenbos:

Fraai Haarmos

Een topkapselmos.

Langs zandpad aan de rand van de weg. Arme grond. Volgens de informatie houdt dit mos ook van een zandige ondergrond. Fraai haarmos onderscheidt zich van gewoon haarmos, o.a. door de grond waarop ze groeit. Nl. Zandig en venig. Vooral de bossen daarop zijn favoriet. Daarnaast aan de vorm van het sporenkapsel. Dus qua ondergrond voelt hij zich hier bijzonder thuis.

Haarmos ontleent zijn naam aan het behaard huikje aan de jonge sporenkapsels

Klauwtjesmos

Een slaapmos

en we vinden deze op de bomen aan de onderkant- bij de voet.

Als je deze onder de microscoop bekijkt dan kan je alleen maar beamen, dat het een heel mooi mosje is, in mijn ogen bijzonder. Maar in de beschrijvingen geeft men aan dat het een van de meest algemene mossen is in Nederland. Omdat ik hem vond onderaan de beuk, zou je bijna zeggen dat in dit geval het hangend klauwtjesmos is. De andere vind je meer aan de voet van eiken.

Grijs kronkelsteeltje

Een topkapselmos

Ook nu weer een algemeen mosje. Maar een prachtig tapijtje van dichte zoden.

Als je de gekromde kapselstelen ziet, dan begrijp je wel waarom

het kronkelsteeltje wordt genoemd.

Bijzonder is ook het glashaartje dat haaks op de bladtop staat. Moeilijk op de foto te krijgen, maar met een loepje duidelijk te zien bij de wat oudere plantjes.

Grijs kronkelsteeltje wordt ook wel mospest genoemd

Pas in 1961 in Nederland waargenomen.

Het is nu een plaag in de duinen en in stuifzanden, waar het de soorten die er thuishoren verdringt.

Met name op de Waddeneilanden.

Kussentjesmos

Het is een topkapselmos

Prachtige aalbare kussentjes. Ik vond ze vooral aan de voet van de beuk tussen de wortels. Als je de beschrijving in de "Veldgids" voor mossen doorleest dan blijkt dat dit mos wel algemeen voorkomt in bepaalde provincies, zoals Drenthe, Overijssel en Gelderland, gedeeltes van Limburg en Brabant en de duinen.

Daarbuiten is deze niet te vinden. Bijzonder

Laddermos.

Slaapmos

Laddermos is niet kieskeurig als het om zijn groeiplaats gaat.

Grote stukken aan elkaar.

Een mooie deken van mos.

Aan het blad te zien is het groot laddermos

Pioniersstuk

Wij zien op dit stuk weer

Kaarmos, het groeit inderdaad overal.

Kussentjesmos staat gewoon op open plekken
meestal tussen de berken op de grond en hier en daar op de onderkant van eik

Klauwtjesmos

Grijs Kronkelsteeltje

Sterremos

Topkapselmos

Ook dit mos vinden we overal.

Als je met een loepje kijkt dan duidelijk
herkenbaar de tandjes aan de bladeren.

Boskronkelsteeltje

Topkapselmos

Ook dit is om te zien een heel aaibare mossoort. Lijkt best veel op kussentjesmos.

Als je er met je vinger overheen gaat springen er overal “zaadjes” heen. Groeit ook heel veel tussen de wortels van de bomen. Heeft voorkeur voor heidevelden op zandgrond. Ons pioniersstuk heeft hier en daar heideplanten staan. Dus dat klopt ook weer.

Dikkopmos

Het meest algemene mos. Het heeft geen specifieke voorkeur voor een bodem (substraat)

Het is een slaapmos. Het jonge sporenkapsel is groen

Gaffeltandmos

Topkapselmos

Komt voor op zandgrond. Ik vond het gewoon op de grond, ingeklemd tussen andere mossen. Het zijn lange bladeren. De bladen buigen meestal 1 richting op.

Natte stuk

Gewoon Klauwtjesmos

Sterremos

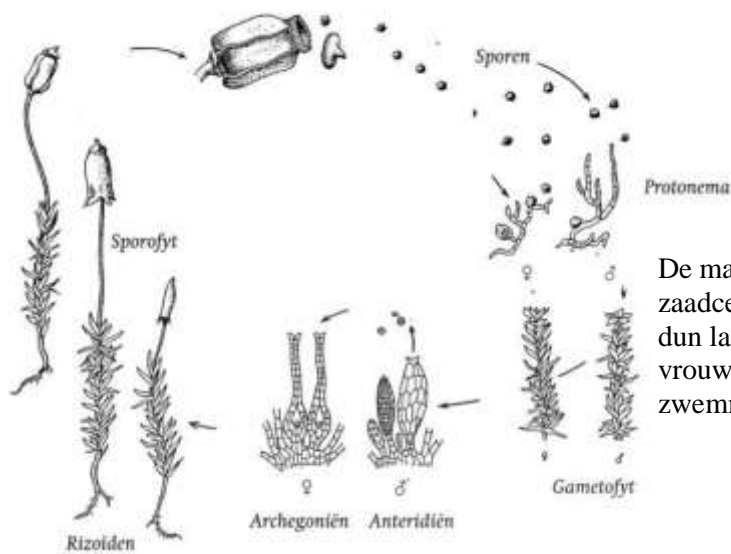
Ladder mos

Op het natte stuk weinig of geen mossen te vinden. Als het er stond was aan de voet van een struik of boom.

Wat zo bijzonder is

Toen ik in het begin de mossen bekeek-zomer-najaar- waren de mossen volop te zien. Zeker met het natte najaar, kwam het mooie groen van de mossen goed tot hun recht.

Dus water is van essentieel belang.

De voortplantingsorganen zijn bij de meeste mossen erg klein en dus moeilijk zichtbaar. Mossen hoeven dan ook geen bestuivers, zoals insecten, te lokken. Ze gebruiken water bij de voortplanting.

De mannelijke organen (antheridiën) maken zaadcellen, die met hun zweepharen door een dun laagje water op het blad naar de vrouwelijke geslachtsorganen (archegonia) zwemmen.

Ze vinden deze flesvormige vrouwelijke organen doordat die lokstoffen uitscheiden. De eicel in de 'buik' van de vrouwelijke organen wordt bevrucht door een spermatozoïde. Uit deze bevruchte eicel groeit de sporofyt, het sporenkapsel, waarin zich de sporen vormen.

In de winter en vroege voorjaar was er op ons adoptieterrein weinig aan mos te zien. Hier en daar wat uitgedroogde pollen.

De bakjes mos, die ik thuis bewaarde, waren ook aardig veranderd.

Hoewel ik "slechts" 9 soorten heb kunnen vaststellen, die ook nog eens behoren tot de meest algemene soorten, is het toch heel leerzaam geweest. Je moet altijd ergens beginnen. Grappig is dat je ook nu gebogen door de natuur loopt.

Vroeger wist ik niet hoe snel het mos verwijderd moest worden. In mijn optiek destijds onkruid. Maar wat heb ik me vergist.

Ook als je steeds meer leest over deze bijzondere plantjes dan kun je wel vaststellen dat mossen een onmisbaar geheel zijn in de kringlopen van de natuur.

Het wordt moeilijk om straks een keuze te maken waar de grootste belangstelling naar uit gaat. Maar mossen maken een goede kans.

Milieu - Gebruik - Problematiek - Beheer

Boswachter-Jachtopziener

01 november 2013 hebben wij gesproken met de jachtopziener van het gebied Blarinckhorst. De heer Adri van Gens.

In eerste instantie meenden dat we een gesprek moesten regelen met de boswachter van Gerven, de heer Cozijnsen.

Toen we deze spraken, meldde hij tot onze verbazing dat ons adoptieterrein in Blarinckhorst ligt.

In het midden de Gervenseweg. Ons adoptieterrein ligt links

Links **Blarinckhorst**

Rechts **Gerven**

De jachtopziener daarvan is de heer van Gens.

De heer Adri van Gens was dus de man die we moesten spreken. Vanaf 1992 bekleedt hij deze functie. Zijn voornaamste taak is een oogje in het zeil houden. De kwaliteit van de bomen in de gaten houden. Toezicht houden op de jacht. De mensen die hier wandelen. Kortom Flora- en Faunabeheer. De heer van Gens is het toegestaan een wapen te dragen

Alhoewel het hout op Gerven/de Blarinckhorst in de vorige eeuw geen bron van inkomsten was, was er toch veel te doen. In die tijd van Jonker Frits waren er 3 jachtopzieners en 5 werklui in dienst. Men was totaal afhankelijk van de pacht van de in hun bezit zijnde boerderijen.

Er wordt verder niets aan het terrein veranderd, alleen beheer.

Men ontvangt wel subsidie van de overheid, maar dat houdt wel in dat het terrein opengesteld moet worden voor het publiek. Maar op Blarinckhorst met mate. Men is heel angstig om veel mensen toe te laten op het landgoed.

De heer Van Gens meldde verder geen activiteiten op dit moment. Maar begin december was er toch wel degelijk iets aan de hand. Verbazing was op zijn zachtst uitgedrukt. Toen we op het terrein

aankwamen was er een heel stuk weggekapt bij het “natte” stuk tot aan het beekje. De man die hier bezig was had een bulldozer met grote grijparm die de bomen als luciferhoutjes afkapte. Bij navraag bleek hij verder weinig te weten van de plannen en verwees ons naar Adri van Gens, de jachtopziener.

Adri op zijn beurt vertelde dat er normaal elke 15 jaar een stuk bos moet worden gekapt. Verordening van de overheid. Dit om de natuur lucht te geven en jonge uitgroei de kans te geven. En dat wordt in gedeeltes gedaan. Dit kost natuurlijk heel veel geld.

Het stuk waar ze nu bezig is, is het Elzenbroekbos en is al in 25 jaar niet aangepakt. Dus moest er toch op korte termijn een plan van aanpak worden gemaakt. In samenspraak met de SBNL en het Waterschap. (Zie volgende stuk)

SBNL is een organisatie voor particulier en agrarisch natuurbeheer.

Een organisatie met een visie. Stap in de wereld van natuur en landschap. Het gaat om het harmonieuze samenspel tussen mens en natuur. In die natuur en in dat landschap mag de mens gerust wandelen, fietsen, jagen, vissen, kievitseieren rapen, bosbessen plukken enz. Als het maar met respect voor die natuur gebeurt

Doet men dit niet dan kan de subsidie worden stopgezet,

De beek, de Blarinckhorsterbeek, een aftakking van de Veldbeek, die door ons “natte stuk” loopt moet wel elk jaar worden uitgediept en “schoongehouden. Het is kwelwater en wordt niet meer gebruikt.

Ook deze beek wordt aangepast. Zodra al het gekapte hout is opgeruimd wil men in de beek meanders aanbrengen en fatsoeneren. Hierdoor krijgen o.a. reptielen de kans om hier een mooie habitat te vinden.

In het volgende gedeelte beschrijven we de taak en de betekenis van het Waterschap.

In eerste instantie waren wij wel geschrokken van grote open ruimte, maar als je er even door heen loopt dan moet je beamen dat het er toch wel beter op zal worden.

Heel af en toe wordt hier nog wel een jachtpartij georganiseerd. Aan een echte jacht wordt niet meer gedaan. Wel wordt er soms in de maand oktober een slipjacht gehouden.

Tijdens een slipjacht wordt niet op dieren gejaagd, maar wordt een reukspoor gevolgd dat vooraf is getrokken. Bij het beheer van bos - en natuurgebieden moet voortdurend een balans worden gezocht tussen de natuurbelangen en de recreatiebelangen.

Op dit moment zijn er zo'n 18-20 herten,. Hiervan zouden 4 herten geschoten moeten worden om het geheel bestandgezond te houden, 1 Hinde en 3 geweidragers,

In Nederland mag men alleen jagen als men in het bezit is van een geldige jachttakte. Aan jagen is een aantal voorwaarden verbonden. Er gelden bijvoorbeeld beperkingen voor de jachtvelden en jachtmiddelen moeten aan bepaalde eisen voldoen. Ook mag men bij de jacht het wild niet onnodig laten lijden. Dit staat in de Flora- en Faunawet

NWRS

Het Nederlands Wild Registratie Systeem (NWRS) is het landelijk systeem waarmee de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) en haar partnerorganisaties alle data met betrekking tot jacht, beheer en schadebestrijding kunnen invoeren en raadplegen. Het uitgangspunt van de NWRS is het creëren van gebruikersgemak voor de leden en de Wildbeheereenheden (WBE's,) bijvoorbeeld in het kader van tellingen, valwild, ontheffingen en faunabeheerplannen. Afspraken daarover worden vastgelegd in dataconvenanten.

De Wildbeheereenheid (WBE) Veluwe Noord West regelt het faunabeheer voor een gebied van 15.000 hectare. Op de vraag van Staatsbosbeheer en andere terreineigenaren wordt in dat gebied het faunabeheer geregeld dat uitsluitend gericht is op het grofwild: wilde zwijnen, reeën en herten. De taak is om uitvoering te geven aan het beleid van het faunabeheer. Het 15.000 hectare omvattende gebied loopt ongeveer langs de lijn Putten, Apeldoorn en Nunspeet.

Op ons terrein komen geen zwijnen voor. Wel vinden we er vossen, boommarters

Verder is het "probleem" met de dassen bekend. Omdat op ons adoptieterrein een Dassenburcht zit, zijn we toch wel nieuwsgierig hoe die zich gedragen. De dassen gaan zeker op zoek naar de lekker hapjes en doen zich tegoed aan het mais van de omliggende boerderijen. In overleg met de boeren wordt dan naar een oplossing gezocht. O.a. door het spannen van schrikdraad.

Als bijzonderheid noemde de heer van Gens nog het toezien op het aan de lijn houden van honden. Hij noemde nog wel het verschijnsel Neospora.

Een veroorzaker van het verwerpen van kalveren bij koeien. Die zou eventueel kunnen worden overgebracht door honden. Honden kunnen besmet raken o.a. door het eten van rauw vlees of nageboortes van kalfjes Wanneer de uitwerpselen van de hond in het voer-drinkwater van het vee komen dan kan het rund.

Een ander probleem van de loslopende honden hier is, dat de Dassenburcht vogelvrij is verklaard. Toen we begin februari op het terrein kwamen, bleek de gehele dassenburcht te zijn vernield. Aan de hand van de sporen konden we eigenlijk constateren dat de pijpen beschadigd zijn door honden. Het gebeurt vaker, dat als je hier gaat kijken hondeneigenaren hier gewoon hun honden vrij laten rondrennen. Meestal zien we niet eens de eigenaar. Dus van een controle is geen sprake in dit opzicht.

Waterschap Veluwe

In 2007 heeft Waterschap Veluwe een omvangrijk rapport geschreven met als titel

Ontwerp Beheer- en onderhoudsplan Cluster Veldbeek.

Het stroomgebied van de Veldbeek wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van grote landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden. Sinds 1850 is het landschapsbeeld weinig veranderd.

Zoals in het vorige gedeelte van de Geschiedenis, is al opgemerkt dat de beken behoorden tot een ingenieus afwateringssysteem. Niet natuurlijk, maar gegraven om het bevoeien te regelen. Dit systeem heeft waarschijnlijk tot het eind van de 19^e eeuw als zodanig gefunctioneerd. Er zaten stuwen in de beken, maar die zijn inmiddels verdwenen

In het rapport uit 2007 werden 3 hoofddoelen bepaald.

Namelijk:

Beperken van de wateroverlast

Ontwikkelen en het optimaliseren van het onderhoud,

De potenties voor natuur moeten worden benut en verder worden ontwikkeld en er moet ruimte worden geboden aan planten en dieren.

In april 2008 is in opdracht van het Waterschap Veluwe begonnen met het beekherstel op verschillende locaties langs de cluster Veldbeek. Het rapport is besproken met de omwonenden. Er zijn werkgroepen gevormd, gebaseerd op de plaats-beek waar men woont

Ook is er contact geweest met de eigenaresse van ons adoptieterrein. Hoewel het niet direct de Blarinckhorsterbeek betreft, moet ook zij zich conformeren aan de uitkomsten van het rapport.

Naast het langer vasthouden van water is het doel beekprocessen meer ruimte geven. Door het vergraven van oevers kan de beek beter meanderen. Er komen overgangszones waardoor flora en fauna kunnen profiteren.

De Blarinckhorsterbeek loopt ten noorden van de Veldbeek, bijna parallel. En uiteindelijk lopen ze in elkaar over. Ons terrein ligt daar precies tussenin.

De beek die door ons terrein loopt is een aftakking van de Blarinckhorsterbeek.

In dit rapport wordt ook uitgebreid gesproken over de Blarinckhorsterbeek

dus de informatie is ook van belang voor ons terrein.

Wat ons in de loop van het jaar is opgevallen, dat "ons" beekje regelmatig droog stond.

In dit rapport kregen we antwoord.

Gevolg hiervan is je hier dan geen vis zult aantreffen

Ons adoptieterrein

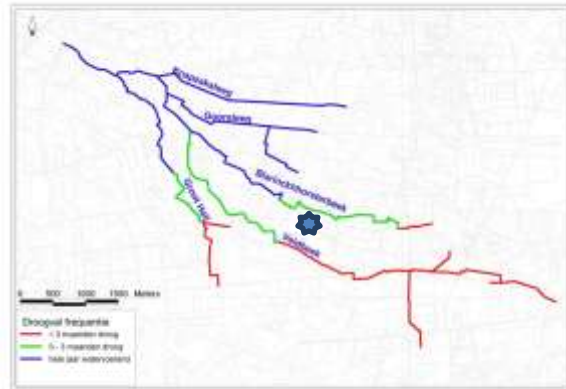

Het stroomgebied ligt in een dekzandlandschap met een afwisseling van zandruggen en beekdalen. De lager gelegen gronden kennen hogere waterstanden. Tussen de beken liggen hoger gelegen dekzandruggen, voornamelijk bestaande uit podsolgronden (zie overzicht van onze grondboringen)

In het stroomgebied is sprake van infiltratie van neerslagwater.

Het water stroomt richting Gelderse Vallei en Flevoland – polder Arkemheen. De hoogte van het grondwater is sterk afgenomen o.a. door de aanleg van de Flevopolder.

Op de situatietekening rechts zien we dat het gedeelte van ons terrein grenst aan de 0-3 maanden droogte per jaar. Bovendien was afgelopen jaar (2013) ook best een droog jaar.

Er zijn voor alle gedeeltes van de Blarinckhorsterbeek richtlijnen opgesteld, zoals duikers plaatsen - herstellen en beleid t.a.v. maaien. Maar ook maatregelen zoals takken laten liggen.

Toen wij in december op ons terrein zagen dat het gehele elzenbroekbos was gekapt, is dit zeker het gevolg van de genoemde maatregelen uit het rapport. (zie vorige gedeelte – boswachter)

Ook in “ons beekje” is de duiker hersteld en oevers van het beekje schoongemaakt. Daarnaast is het gehele Elzenbroekbos gekapt.

Door het weghalen van dit bos, zullen veel kruiden terug kunnen komen.

Als ik in het boek “Beheer van bosranden” de informatie nalees over een Elzenbroekbos, dan komt dit zeker overeen met de situatie bij onze beek.

“De vegetatie staat wel in contact met het kwelwater. In vrijwel alle beekdalen zijn broekbossen aangetast door verdroging. Dit leidt tot verarming van de kruidlaag. De versnelde mineralisatie van de bovengrond die volt op verdroging, resulteert in het plotseling vrijkomen van voedingsstoffen, hetgeen leidt tot verruiging met brandnetels en bramen”.

Onze schrik ten aanzien van het nu kale terrein was dus echt onterecht. Er is lang over nagedacht en met beleid wordt er nu gewerkt aan mooi stukje natuur.

Wat het rapport verder aangeeft is dat in het gebied veel dassenburchten zijn aangetroffen

Zo ook de dassenburcht op ons terrein, die die wij regelmatig met alle respect, bekijken.

Deze burchten hebben geen invloed op de inrichting van het gebied, volgens het waterschap.

Ter afsluiting

Terugkijkend op ons adoptieterrein, een jaar Gerven/Blarinckhorst, kunnen wij rustig stellen dat we het terrein aardig hebben leren kennen. In eerste instantie leek het een gebied waar niet zo heel veel gebeurde.

We bezochten het terrein vaak. En door toch wel nauwkeurig te kijken en observeren ging het echt leven. Zoals Gerrie opmerkte “ik ga zelfs van het terrein houden”.

Door de leuke proeven van Gerrie, werd het ook heel boeiend.

Vooraf de herfst was een interessante periode. De grond kleurde zich met paddenstoelen. Een prachtig onderwerp om je mee bezig te houden.

Deze manier van kijken naar stukje natuur levert vele invalshoeken. Ook de bijzondere betekenis van dit gebied op het gebied van cultuur en een rijk historisch verleden, maakte het heel interessant.

Het is geen wetenschappelijk verslag geworden, maar wel een mooi overzicht van onze belevenissen, ervaringen en genieten. Veel van de cursus hebben we kunnen gebruiken, zoals soorten grond, landschapsherkenning en kennis van flora en fauna en het gebruik van onze zintuigen. Dit maakt zo'n project dan ook zeer waardevol.

De vogels zijn niet zo heel goed in beeld gebracht. Dit omdat we er ook in het begin niet zo heel veel hoorden. Later toch wel een aantal meer soorten, maar we hadden al genoeg stof om ons in vast te bijten. Daarbij moet je keuzes maken.

Toen in december een groot gedeelte van het terrein, het Elzenbroekbos, werd gekapt, gaf dit weer een ander beeld. Jammer dat ons verslag nu ophoudt. Het zou leuk zijn geweest als we nog eens een jaar dat stuk zouden kunnen volgen. Kijken hoe de natuur zich hier herstelt, als dan niet behulp van de richtlijnen en maatregelen van het Waterschap. Kijken of er meer reptielen komen, andere planten, en bijvoorbeeld hoe de waterstand zich gaat ontwikkelen.

Maar voor ons zit het erop. We hebben er samen met heel veel plezier aan gewerkt en kijken terug op een mooi afsluitend project van de Natuurgidsenopleiding Nijkerk-Amersfoort 2013/2014.

Bronnen

Tussen de Bergen en zee – dr. J.I.S. Zonneveld
Diverse artikelen over Gerven – Peter Bijvank – (Internet)
Landschapsjuwelen – Leendert de Boer
Internet Regio 31 – Gelderse Vallei – Directie Kennis
Gelderse Vallei – Wikipedia
Putten Historisch Genootschap
www. Mijngelderland.nl
De Verborgene Boom – Gerrit Jan Keizer
Natuurverhalen – Els Baars
Natuurgids Paddenstoelen – Uitgever: Tirion-Natuur
Zoekkaart paddenstoelen
Paddenstoelen van West Europa - Roger Phillips
Elseviers Paddenstoelen gids
Soortenbank - Internet
Nederlands Ecologische Flora- deel 3-4 en 5
Leendert Smit
Theo van de Water
Veldgids Mossen – KNNV
Fotogids Mossen – KNNV
Presentatie mossen – Arie van den Bremer – november 2013
Rapport 2007 Waterschap Veluwe – Cluster Veldbeek
Beheer van bosranden KNNV